

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 4.4.2019
SWD(2019) 131 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE

Pregled izvajanja okoljske politike 2019 Poročilo za posamezne države - SLOVENIJA

Spremni dokument

k Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij

**Pregled izvajanja okoljske politike 2019:
Evropa, ki varuje svoje državljane in izboljšuje kakovost njihovega življenja**

{COM(2019) 149 final} - {SWD(2019) 111 final} - {SWD(2019) 112 final} -
{SWD(2019) 113 final} - {SWD(2019) 114 final} - {SWD(2019) 115 final} -
{SWD(2019) 116 final} - {SWD(2019) 117 final} - {SWD(2019) 118 final} -
{SWD(2019) 119 final} - {SWD(2019) 120 final} - {SWD(2019) 121 final} -
{SWD(2019) 122 final} - {SWD(2019) 123 final} - {SWD(2019) 124 final} -
{SWD(2019) 125 final} - {SWD(2019) 126 final} - {SWD(2019) 127 final} -
{SWD(2019) 128 final} - {SWD(2019) 129 final} - {SWD(2019) 130 final} -
{SWD(2019) 132 final} - {SWD(2019) 133 final} - {SWD(2019) 134 final} -
{SWD(2019) 135 final} - {SWD(2019) 136 final} - {SWD(2019) 137 final} -
{SWD(2019) 138 final} - {SWD(2019) 139 final}

To poročilo je pripravilo osebje Generalnega direktorata Evropske komisije za okolje. Pripombe so dobrodošle, pošljite jih na naslov ENV-EIR@ec.europa.eu.

Več informacij o Evropski uniji je na voljo na naslovu <http://europa.eu>.

Fotografije: str. 4 — @iStock/Remedios; str. 11 — @gettyimages/DaLiu; str. 22 — @iStock/Remedios; str. 23 — @iStock/Remedios; str. 26 — @iStock/Tadej Pibernik

Za razmnoževanje ali uporabo teh fotografij je treba pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

©Evropska unija, 2019

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Kazalo

POVZETEK	3
DEL I: TEMATSKA PODROČJA	4
1. SPREMINJANJE EU V KROŽNO, Z VIRI GOSPODARNO, ZELENO IN KONKURENČNO NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO.....	4
Ukrepi za prehod na krožno gospodarstvo	4
Ravnanje z odpadki	7
Podnebne spremembe	9
2. VAROVANJE, OHRANJANJE IN IZBOLJŠANJE NARAVNEGA KAPITALA	11
Narava in biotska raznovrstnost.....	11
Ohranjanje in obnavljanje ekosistemov in njihovih storitev	12
Ocenjevanje naravnega kapitala	13
Invazivne tujerodne vrste.....	14
Varstvo tal	14
Varstvo morij.....	15
3. ZAGOTAVLJANJE ZDRAVJA IN KAKOVOSTI ŽIVLJENJA DRŽAVLJANOV	17
Kakovost zraka	17
Industrijske emisije.....	18
Hrup	19
Kakovost vode in upravljanje voda.....	19
Kemikalije	21
Večja trajnost mest	22
DEL II: OMOGOČITVENI OKVIR: ORODJA ZA IZVAJANJE	25
4. ZELENA OBDAVČITEV, ZELENA JAVNA NAROČILA, FINANCIRANJE OKOLJSKIH PROJEKTOV IN NALOŽBE	25
Zelena obdavčitev in okolju škodljive subvencije.....	25
Zelena javna naročila.....	25
Financiranje okoljskih projektov in naložbe	26
5. KREPITEV OKOLJSKEGA UPRAVLJANJA	30
Informacije, udeležba javnosti in dostop do pravnega varstva.....	30
Zagotavljanje skladnosti	31
Učinkovitost uprav za okolje	32
Mednarodni sporazumi	34
Trajnostni razvoj in izvajanje ciljev trajnostnega razvoja ZN.....	35

Povzetek

Slovenija in pregled izvajanja okoljske politike

V pregledu izvajanja politike iz leta 2017 so bili glavni izzivi, opredeljeni za Slovenijo pri izvajanju okoljske politike in prava EU:

- racionalizacija pravnega **okvira v zvezi z načrtovanjem in okoljskimi presojami** v skladu z zakonodajo EU,
- ohranitev obsežnega **omrežja Natura 2000** v Sloveniji z vključevanjem naravnih vidikov v sistem načrtovanja in okoljske presoje ter
- prednostna obravnava naložb v zvezi z **odpadno vodo**, da lahko Slovenija izpolni svoje obveznosti iz pristopne pogodbe.

Slovenija se je v svojem **nacionalnem dialogu o izvajanju okoljske politike** januarja 2018 osredotočila na akcijski program za varstva okolja, kakovost zraka in spremenjeno zakonodajo o prostorskem načrtovanju. Pri dogodku so sodelovale strani, zainteresirane za okoljsko politiko. Po nacionalnem dialogu o izvajanju okoljske politike se je marca 2018 izvedel dvostranski dialog med Slovenijo in Komisijo o akcijskem načrtu za naravo, ljudi in gospodarstvo.

Komisija je leta 2017 uvedla orodje TAIEX-EIR Peer to Peer (**EIR P2P**), da bi olajšala vzajemno učenje med strokovnjaki nacionalnih okoljskih organov. Slovenski strokovnjak je sodeloval na delavnici za vzajemno učenje v Budimpešti. Slovenski strokovnjaki so se udeležili tudi vzajemnega študijskega obiska o ravnanju z odpadki v regiji Evora na Portugalskem in v Ljubljani. V sodelovanju z avstrijskimi strokovnjaki je marca 2019 načrtovana tudi strokovna misija za vzajemno učenje o zaščiti pred hrupom.

Napredek pri soočanju z izzivi od pregleda izvajanja okoljske politike iz leta 2017

Slovenija je sprejela novo **zakonodajo o prostorskem načrtovanju** (Zakon o prostorskem načrtovanju in Zakon o graditvi objektov), ki bo v celoti skladna z zakonodajo EU o okoljski presoji in dostopu do pravnega varstva.

Kar zadeva **ohranjanje narave**, je Slovenija dosegla velik napredek pri kartiranju in ocenjevanju svojih ekosistemskih storitev. Vendar je potrebnega več dela za zaščito bogate naravne dediščine države. Na tem področju obstajajo pomanjkljivosti pri upravljanju območij Natura 2000 in zagotavljanju skladnosti z

direktivami o naravi.

Pregled izvajanja okoljske politike iz leta 2019 kaže, da si mora Slovenija posebej prizadevati za usklajitev z direktivo o čiščenju komunalne **odpadne vode**. Sprejeti mora realističen akcijski načrt za prednostno obravnavo naložb v zvezi z odpadno vodo, dokončati razmejitev aglomeracij (tj. središč z veliko prebivalci ali krajev gospodarske dejavnosti) ter zagotoviti ustrezen proračun za osebje in druge vire.

Čeprav z nekaj zamude, je bil sprejet tudi akcijski načrt za obvladovanje **hrupa** v obdobju 2013–2018, za katerega je bilo precej zanimanja javnosti.

Pregled izvajanja okoljske politike iz leta 2019 kaže, da je Slovenija okrepila svoje **gospodarske instrumente** za povečanje proračuna za obdelavo ostankov odpadkov.

Primeri dobrih praks

- S povečevanjem pomena **krožnega gospodarstva** je Slovenija vzpostavila trden okvir v obliki „kažipota prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije“. Lokalni in regionalni organi so pomembno prispevali k politiki. Več dobrih praks Slovenije je prikazanih na spletišču evropske platforme deležnikov za krožno gospodarstvo. Primeri vključujejo projekt Ljubljane za predelavo invazivnih rastlin v recikliran papir ali projekt Econyl za zbiranje in predelavo rabljenega najlona, predvsem iz ribiške industrije, v inovativni ekološki material – „econyl“.
- Slovenija je lahko vzor glede izboljšanja **ločenega zbiranja in zvišanja stopenj recikliranja** v razmeroma kratkem času, pri čemer je uvedla različna orodja (npr. ločeno zbiranje v Ljubljani, kampanje za ozaveščanje državljanov, dajatev za odlaganje odpadkov).
- Slovenija je ena od redkih držav članic, v kateri so **zelena javna naročila** obvezna. Vendar kljub povečanju zelenih javnih naročil z 8 % na 17 % skupne vrednosti javnih naročil v obdobju 2013–2015 obstaja dodaten potencial za rast.
- Davčna ureditev ustvarja ugodne pogoje za varovanje okolja, saj se Slovenija ponaša z enim od največjih deležev prihodkov od **okoljskih davkov** v bruto domačem proizvodu (BDP) v EU.

Del I: Tematska področja

1. Spreminjanje EU v krožno, z viri gospodarno, zeleno in konkurenčno nizkoogljično gospodarstvo

Ukrepi za prehod na krožno gospodarstvo

V akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo je poudarjena potreba po prehodu na „krožno“ gospodarstvo, ki temelji na življenjskem ciklu, pri čemer je treba v čim večji meri ponovno uporabiti vire in doseči skoraj ničelno stopnjo preostalih odpadkov. To se lahko olajša z razvojem inovativnih finančnih instrumentov in financiranja za ekoinovacije ter zagotavljanjem dostopa do njih.

Evropska komisija je po sprejetju akcijskega načrta za krožno gospodarstvo leta 2015 in vzpostavitvi povezane platforme za zainteresirane strani leta 2017 januarja 2018 sprejela nov sveženj rezultatov¹. Ta je vključeval dodatne pobude, kot so: (i) strategija EU za plastiko, (ii) sporočilo o možnostih za obravnavo medsebojnega vpliva zakonodaje o kemikalijah, proizvodih in odpadkih, (iii) poročilo o kritičnih surovinah in (iv) okvir za spremljanje napredka na poti h krožnemu gospodarstvu².

Okvir za spremljanje krožnega gospodarstva³ sledi ključnim trendom in vzorcem, da bi razumeli, kako se razvijajo različni elementi krožnega gospodarstva in ali so bili sprejeti zadostni ukrepi. Med drugimi ključnimi kazalniki je bila leta 2016 krožna (sekundarna) raba materiala v Sloveniji 8,5-odstotna (povprečje EU-28 je bilo 11,7-odstotno) – kar predstavlja zmanjšanje v primerjavi s prejšnjimi leti. Po drugi strani pa Slovenija presega povprečje EU-28 glede števila zaposlenih v krožnem gospodarstvu (2,09 % skupne zaposlenosti leta 2016 v primerjavi s povprečjem EU-28, tj. 1,73 %).

V raziskavi Eurobarometer iz leta 2017⁴ o odnosu državljanov EU do okolja je 92 % prebivalcev Slovenije izrazilo zaskrbljenost zaradi učinkov plastičnih izdelkov na okolje (povprečje EU-28 je bilo 87 %). 93 % jih je izrazilo zaskrbljenost zaradi učinka kemikalij (povprečje EU-28 je bilo 90 %). Zato se zdi, da slovenska družba močno podpira pobude krožnega gospodarstva in ukrepe za varstvo okolja.

V „kažipotu prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije“ iz leta 2018 je začrtana pot za vodilno vlogo Slovenije v regiji na področju krožnega gospodarstva. V kažipotu so opredeljeni štirje prednostni sektorji, podana priporočila vladi in opredeljene dobre prakse. Uveden je model „krožnega trikotnika“, ki povezuje tri neločljive elemente: (i) krožno gospodarstvo (modeli poslovanja), (ii) krožno spremembo (vladne politike) in (iii) krožno kulturo (državljeni). Namen načrta je vključiti zainteresirane strani v opredelitev in povezovanje praks, ki so združljive s krožnim gospodarstvom, ter v pripravo priporočil za vlado, ki bodo pomagala pri prehodu.

Slovenija je v okviru svoje agende za krožno gospodarstvo oktobra 2015 sprejela tudi Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo⁵. Ta določa strateške smernice za razvoj novih zelenih tehnologij, ustvarjanje delovnih mest in spodbujanje slovenskega znanja. Vključuje ukrepe na devetih področjih: trajnostno upravljanje z viri, zelena rast, zelena delovna mesta, zeleni izdelki in storitve, zelena proračunska reforma, trajnostni urbani razvoj, zeleni javni sektor, zeleno gospodarstvo in zelene prakse v kmetijstvu.

Produktivnost virov (tj. kako učinkovito se v gospodarstvu uporabljajo materialni viri za ustvarjanje bogastva)⁶ se je v Sloveniji v zadnjih desetih letih na splošno izboljšala. Vendar je še naprej manjša od povprečja EU, zlasti v primerjavi z EU-15. Leta 2017 je dosegla 1,43 EUR/kg,

¹ Evropska komisija, [Sveženj o krožnem gospodarstvu iz leta 2018](#).

² [COM\(2018\) 029](#).

³ Evropska komisija, [Sveženj o krožnem gospodarstvu iz leta 2018](#).

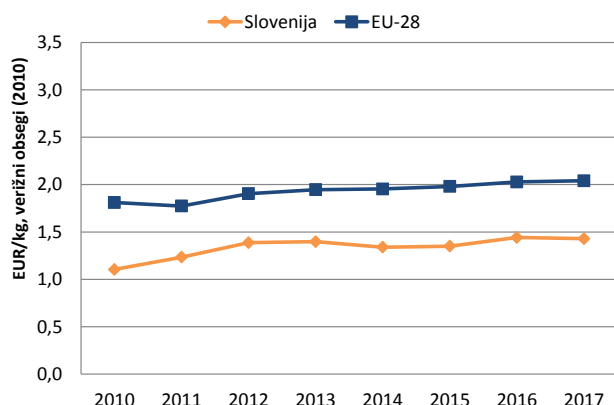
⁴ Evropska komisija, [Kazalniki za okvir za spremljanje krožnega gospodarstva](#), 2018.

⁵ Slovenska vlada, [Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo](#), 2015.

⁶ Produktivnost virov je opredeljena kot razmerje med bruto domačim proizvodom (BDP) in domačo porabo snovi („domestic material consumption“ – DMC).

medtem ko je bilo povprečje EU 2,04 EUR/kg (glej sliko 1).

Slika 1: Produktivnost virov v obdobju 2010–2017⁷

Slovenija ima v okviru svoje „strategije pametne specializacije“⁸ tudi dobro razvit načrt za čim boljšo uporabo evropskih strukturnih in investicijskih skladov za pospešitev prehoda v krožno gospodarstvo.

Republika Slovenija je decembra 2016 postala članica programa za „vlade in mesta“ v okviru mednarodnega programa Krožno gospodarstvo 100 regij (CE100) fundacije Ellen MacArthur, katerega cilj je oblikovati mrežo gospodarskih partnerjev, ki bodo sprejeli ukrepe, povezane s krožnim gospodarstvom, za ohranjanje naravnih virov, izmenjevali dobre prakse in spodbujali inovacije⁹.

Prehod Slovenije na krožno gospodarstvo je mogoč tudi zaradi pomembnega prispevka lokalnih in regionalnih organov. Ljubljana je bila na primer nagrajena z nazivom „Zelena prestolnica Evrope 2016“, ker je bila evropska prestolnica z največjim deležem ločeno zbranih odpadkov (63%)¹⁰ in prva prestolnica v EU v programu „brez odpadkov“, ki se zgleduje po načelih krožnega gospodarstva. Poleg tega je v Mariboru več zavzetih zainteresiranih strani razvilo krovne projekte za prehod na model krožnega gospodarstva¹¹.

Slovenija je maja 2017 gostila tudi konferenco Circular Change (krožna sprememba) in opredelila krožno gospodarstvo kot veliko priložnost za državo.

Prednostni ukrep za leto 2019

- Nadaljevanje prizadevanj za pospešeno vzpostavitev krožnega gospodarstva v vseh gospodarskih sektorjih.

⁷ Eurostat, [Produktivnosti virov](#).

⁸ Slovenska vlada, [Slovenska strategija pametne specializacije](#), 2015.

⁹ Ellen MacArthur Foundation, [Slovenia joins the Circular Economy 100 programme \(Slovenija se pridruži programu Krožno gospodarstvo za 100 regij\)](#), december 2016.

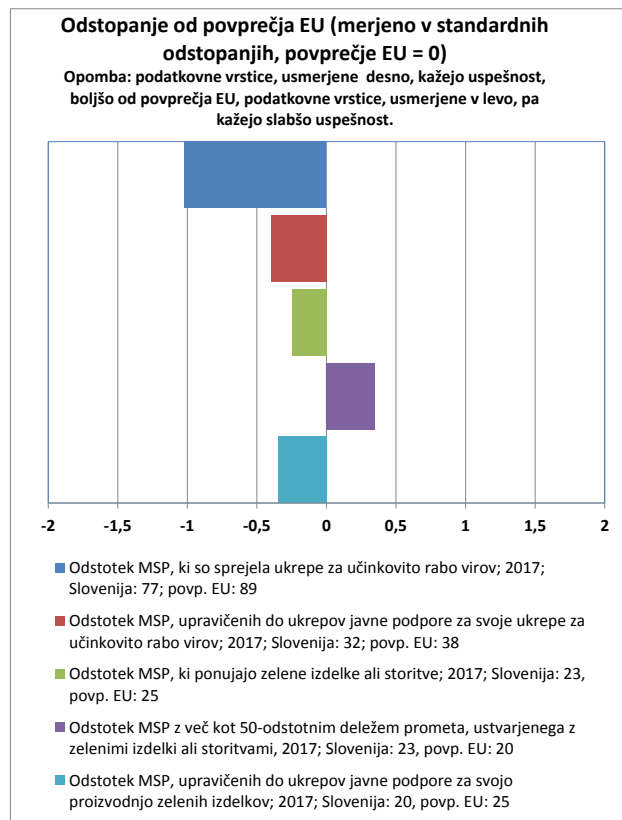
¹⁰ [Spletišče GreenLjubljana](#).

¹¹ Projekt Wcycle, [uradna predstavitev](#).

MSP in učinkovita raba virov

Slovenska MSP so na splošno skladna s povprečjem EU v okoljskih vidikih Akta za mala podjetja¹². Deleža MSP, ki so upravičeni do ukrepov javne podpore za svoje ukrepe za učinkovito rabo virov, in tistih, ki so take ukrepe sprejeli, sta se v obdobju 2013–2015 zmanjšala. Poleg tega je odstotek družb, ki ponujajo zelene izdelke, blizu povprečja EU, odstotek tistih, ki ustvarjajo večino prihodkov od takih proizvodov, pa je precej večji od povprečja EU.

Slika 2: Okoljska uspešnost MSP¹²

V najnovejši raziskavi Eurobarometer o „MSP, učinkoviti rabi virov in zelenih trgih“¹³ je bilo podjetjem zastavljeno vprašanje o nedavnih ukrepih za učinkovito rabo virov, ki so jih sprejeli, in dodatnih ukrepih za učinkovito rabo virov, ki jih nameravajo sprejeti v naslednjih dveh letih. Nato so se ti odgovori primerjali z odgovori na enaki vprašanji, postavljeni leta 2015. 22 % slovenskih družb ni sprejelo ukrepov za učinkovito rabo virov (povprečje EU-28 je 11 %), 62 % (+29 %) pa jih navaja, da ne nameravajo

¹² Evropska komisija, [Pregled napredka pri izvajanju Akta za mala podjetja iz leta 2018 – Slovenija](#), str. 18.

¹³ Flash Eurobarometer 456, „MSP, učinkovita raba virov in zeleni trgi“, januar 2018. Osem razsežnosti je zajemalo: varčevanje z energijo, zmanjšanje količine odpadkov, varčevanje z materiali, varčevanje z vodo, recikliranje z interno ponovno uporabo materialov, oblikovanje izdelkov, ki jih je lažje vzdrževati, popraviti ali ponovno uporabiti, uporabo obnovljivih virov energije in prodajo odpadnega materiala drugi družbi.

Pregled izvajanja okoljske politike 2019: Slovenija

sprejeti nobenih nadaljnjih ukrepov. To je popolnoma v nasprotju s povprečjem EU-28.

Varčevanje z materiali in zmanjšanje količine odpadkov sta se v zadnjih letih povečala – v dveh letih pred raziskavo je ukrepe na zadevnih področjih sprejelo 52 % (+7 %) oziroma 51 % (+11 %) podjetij. Vendar tudi na teh dveh področjih le 10 % vprašanih navaja, da nameravajo izvajati nadaljnje naložbe.

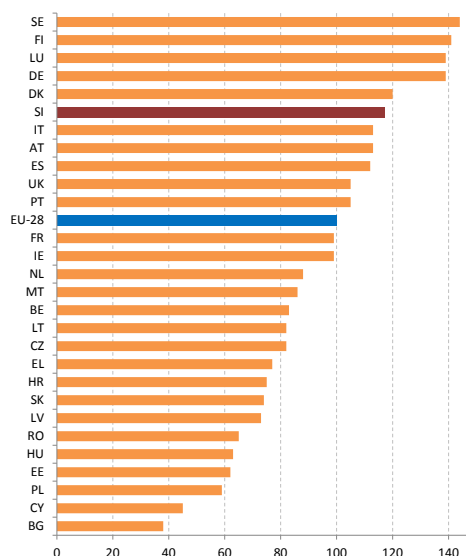
Delež slovenskih podjetij, ki se zanašajo na zunanjo podporo pri prizadevanjih za učinkovitejšo rabo virov, je z 18 % (+7 %) blizu povprečja EU, ki znaša 22 % (razpon EU je 3–38 %). Kar zadeva svetovanje, se 26 % (+9 %) podjetij zanaša na svetovanje v zasebnem sektorju, 21 % na svetovanje poslovnih združenj in le 7 % na svetovanje javnega sektorja. Kar zadeva financiranje, 27 % tistih, ki sodelujejo z zunanjimi partnerji, izkoristi javna nepovratna sredstva in posojila, le 11 % pa jih izkoristi banke in sklade zasebnega sektorja.

MSP se vse bolj zanimajo za pridobitev pomoči za boljše sodelovanje v mrežah. Glede na majhen svetovalni trg Slovenije bi lahko bilo mreženje med javnimi in zasebnimi akterji na področju učinkovite rabe virov prvi korak k povečanju zanimanja za zadevno temo¹⁴.

Ekoinovacije

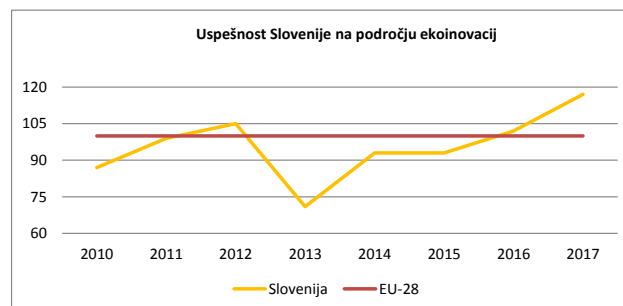
Slovenija je v evropskem sistemu inovacijskih kazalnikov za leto 2018 zasedla 12. mesto z 1,4-odstotnim povečanjem od leta 2010¹⁵. Vendar se je s skupno oceno 117 v skupnem pregledu dosežkov ekoinovacij za leto 2017 uvrstila na 6. mesto v EU (glej sliko 3).

Slika 3: Indeks ekoinovacij za leto 2017 (EU = 100)¹⁶

Slovenija je od leta 2014 dosegla pomemben napredek na področju ekoloških inovacij (glej sliko 4).

Slika 4: Uspešnost Slovenije na področju ekoinovacij¹⁷

Čeprav Slovenija nima specifične politike za ekoinovacije, je v zadnjih dveh letih sprejela nekaj pozitivnih regulativnih in političnih ukrepov. Vlada je vzpostavila jasno politiko za bolj zeleno in bolj krožno gospodarstvo (glej poglavje o krožnem gospodarstvu).

Država ima ključno vlogo pri ekoinovacijah s spodbujanjem dolgoročnega sodelovanja v obliki partnerstev na področju raziskav in inovacij. Te vključujejo zainteresirane strani na vseh ustreznih področjih slovenske strategije pametne specializacije. V partnerstvih na področju raziskav in inovacij trenutno sodeluje več kot 400 podjetij in 100 institucij znanja, pričakuje pa se, da se jih bo pridružilo še več.

Poslovni sektor je vse pomembnejše gonilo za ekološke inovacije, saj se državna proračunska sredstva za raziskave in razvoj še naprej zmanjšujejo. Pomembna spodbuda za raziskave in razvoj so tudi sredstva EU.

¹⁴ Če se seštejejo posamezne navedbe za financiranje (javno + zasebno + prijatelji), svetovanje (javno + zasebno svetovanje + poslovna združenja) in „drugo“, je seštevek za slovenska MSP 109, za avstrijska MSP 185, za EU-28 pa 172.

¹⁵ Evropska komisija, [Evropski sistem inovacijskih kazalnikov za leto 2018](#), str. 15.

¹⁶ Evropska komisija, [Opazovalna skupina za ekološke inovacije: pregled dosežkov ekoinovacij za leto 2017](#).

¹⁷ Evropska komisija, [Opazovalna skupina za ekološke inovacije: pregled dosežkov ekoinovacij za leto 2017](#).

Pregled izvajanja okoljske politike 2019: Slovenija

Zelena javna naročila so tudi v tem pogledu dragoceno orodje in sprejetje nove uredbe o zelenih javnih naročilih (januarja 2018) je korak v pravo smer¹⁸.

Druge velike ovire za ekoinovacije so pomanjkanje zelene proračunske reforme¹⁹, nezadostno medresorsko usklajevanje, omejen dostop do financiranja in neučinkovit prenos znanja iz visokošolskega v zasebni sektor²⁰.

Od 3 814 organizacij, registriranih v sistemu za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS), je iz Slovenije le 11 organizacij, od 13 205 registriranih območij pa le 17 območij²¹. Kar zadeva proizvode z znakom EU za okolje, ima Slovenija samo 30 dovoljenj²², ki zajemajo 72 izdelkov, v primerjavi z 2 167 dovoljenji v EU, ki zajemajo 72 227 izdelkov²³.

Ravnanje z odpadki

Pretvarjanje odpadkov v vir je podprto s:

(i) celovitim izvajanjem zakonodaje EU o odpadkih, ki vključuje hierarhijo ravnanja z odpadki, potrebo po zagotovitvi ločenega zbiranja odpadkov, cilje za preusmeritev z odlagališč itd.,
(ii) zmanjšanjem nastajanja odpadkov na prebivalca v absolutnem smislu ter
(iii) omejitvijo energijske predelave na materiale, ki jih ni mogoče reciklirati, in postopnim opuščanjem odlaganja odpadkov, ki jih je mogoče reciklirati ali predelati, na odlagališčih.

Ta oddelek se osredotoča na ravnanje s komunalnimi odpadki²⁴, v zvezi s katerim so v pravi EU določeni obvezni cilji za recikliranje²⁵.

V zvezi z ravnanjem s komunalnimi odpadki je Slovenija v zadnjih letih dosegla velik napredek. Leta 2017 so bile

stopnje recikliranja komunalnih odpadkov precej nad povprečjem EU-28 (58 % proti 46 %) in so se od leta 2010 precej zvišale (glej sliko 5)²⁶. Vendar je Slovenija, kar zadeva kakovost podatkov, poročala o precejšnji vrzeli med podatki o nastalih odpadkih in podatki o obdelanih odpadkih²⁷. Pri zadnjih sporočenih podatkih je vrzel še vedno precejšnja in znaša 21 %. Velika razlika v zadnjih letih (glej sliko 5) je nastala zaradi nepopolnega zajetja rezultatov predhodne obdelave odpadkov²⁸.

Slovenija je kljub negotovosti podatkov lahko še vedno dober primer tega, kako izboljšati ravnanje z odpadki v kratkem času in katera orodja (npr. ločeno zbiranje v Ljubljani, kampanje za ozaveščanje državljanov, dajatev za odlaganje odpadkov) so najuspešnejša pri zvišanju stopenj ločenega zbiranja in recikliranja.

Slovenija proizvede povprečno 471 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca na leto. Vendar se v skladu s študijo iz leta 2017²⁹ proizvodnja odpadkov po občinah zelo razlikuje. Dejavniki, ki k temu prispevajo, vključujejo: (i) način življenja in ozaveščenost prebivalcev, (ii) zmožljivost občine za odstranjevanje odpadkov in (iii) pripravljenost občin, da poiščejo nove rešitve.

Na sliki 5 je razvidno, da se stopnje recikliranja, kompostiranja in sežiganja povečujejo, odlaganje na odlagališčih pa se močno zmanjšuje.

¹⁸ Evropska komisija, Opazovalna skupina za ekološke inovacije, [Profil države za obdobje 2016–2017: Slovenija](#).

¹⁹ Zelena proračunska reforma se lahko razume kot „preoblikovanje proračunov in davčnih sistemov Evrope, da bi se zagotovilo, da je Evropa v 21. stoletju okoljsko, gospodarsko in socialno trajnostna“, in sicer na podlagi opredelitve cilja platforme [Green Budget Europe](#).

²⁰ Evropska komisija, Opazovalna skupina za ekološke inovacije, [Profil države za obdobje 2016–2017: Slovenija](#).

²¹ Evropska komisija, [Sistem za okoljsko ravnanje in presojo](#), september 2018.

²² Dovoljenja so bila podeljena v naslednjih skupinah izdelkov: počitniška nastanitve (17), izdelki iz papirja (6), čiščenje (5), sam svoj mojster (1) in osebna nega (1).

²³ Evropska komisija, [Dejstva in podatki v zvezi z znakom za okolje](#), september 2018.

²⁴ Komunalni odpadki so sestavljeni iz mešanih odpadkov in ločeno zbranih odpadkov iz gospodinjstev in drugih virov, kjer so taki odpadki po naravi in sestavi podobni odpadkom iz gospodinjstev. To ne posega v razdelitev pristojnosti za ravnanje z odpadki med javne in zasebne sektorje.

²⁵ Glej člen 11(2) [Direktive 2008/98/ES](#). Ta direktiva je bila leta 2018 spremenjena z Direktivo (EU) 2018/851 in uvedeni so bili ambicioznejši cilji recikliranja za obdobje do leta 2035.

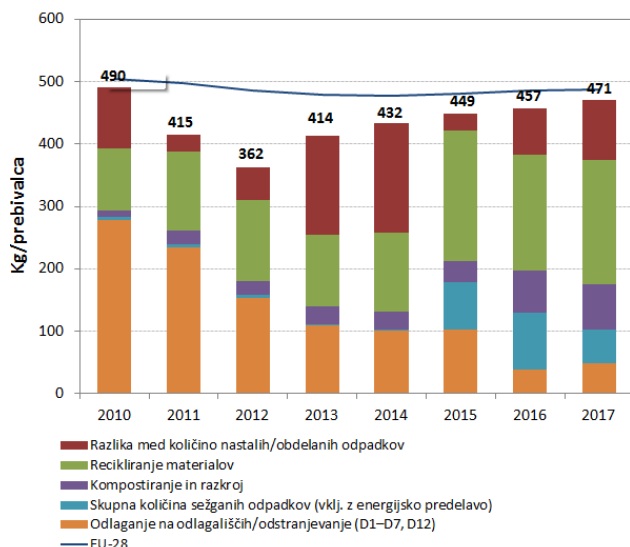
²⁶ Vse stopnje v tem poročilu so izračunane na podlagi proizvodnje komunalnih odpadkov v zadevnem letu.

²⁷ Poleg tega Slovenija trenutno meri učinkovitost recikliranja na podlagi količine zbranih odpadkov, zaradi česar se lahko preceni količina dejansko recikliranih materialov zaradi velikih izgub pred recikliranjem. Natančnejše stopnje recikliranja bodo na voljo, ko bodo sporočeni podatki o količinah, poslanih v končne postopke recikliranja.

²⁸ To je opazilo Računsko sodišče Slovenije, ki je navedlo, da podatki niso zanesljivi, ker ministrstva vodijo netočne evidence. Druga ugotovljena težava je morebitni obstoj izkoriščevalskega ravnanja v sistemu razširjene odgovornosti proizvajalca za embalažo.

²⁹ Evropska komisija, 2016. [„Support to Implementation – The Commission helps eight Member States to improve their municipal waste management“ \(Podpora izvajanju – Komisija osmim državam članicam pomaga izboljšati ravnanje s komunalnimi odpadki\), informativni pregled za Slovenijo.](#)

Slika 5: Komunalni odpadki glede na obdelavo v Sloveniji v obdobju 2010–2017³⁰

Razlog za uspešnost države so predvsem njena prizadevanja, da bi spremenila politiko ravnanja z odpadki ter zagotovila prehod od družbe, v kateri se skoraj vsi odpadki odlagajo na odlagališčih (leta 2007 je bila stopnja odlaganja 65-odstotna), na družbo, ki pretežno reciklira. Leta 2017 je bila stopnja odlaganja na odlagališčih 10-odstotna, stopnja sežiganja pa 11-odstotna, kar je pomembno povečanje od leta 2014.

Kot je razvidno iz slike 6, se stopnja recikliranja komunalnih odpadkov povečuje hitreje od povprečja EU-28. Slovenija je z 58-odstotno stopnjo recikliranja leta 2017 že presegla 50-odstotni cilj recikliranja komunalnih odpadkov za leto 2020³¹ in se zdaj osredotoča na cilje recikliranja po letu 2020³².

Slovenija je leta 2016 sprejela drugi načrt ravnanja z odpadki³³, da bi posodobila načrt iz leta 2013 in ga razširila na vse tokove odpadkov. To je privedlo do več pozitivnih premikov na področju ravnanja s komunalnimi odpadki in preprečevanja odpadkov. Slovenija je na primer sprejela zakonodajo za ločeno zbiranje bioloških odpadkov, kadar kompostiranje doma ni mogoče.

³⁰ Eurostat, [Komunalni odpadki glede na postopke ravnanja z odpadki](#).

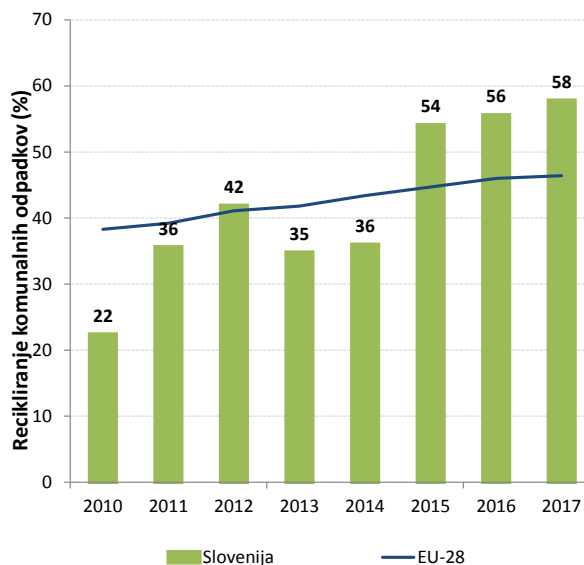
³¹ Države članice lahko izberejo drugačno metodo od tiste, ki jo uporablja ESTAT (in se uporablja v tem poročilu), za izračun svojih stopenj recikliranja in spremljanje izpolnjevanja cilja za leto 2020, tj. da se reciklira 50 % komunalnih odpadkov.

³² Prejšnja zakonodaja o odpadkih je bila spremenjena z [Direktivo \(EU\) 2018/851](#), [Direktivo \(EU\) 2018/852](#), [Direktivo \(EU\) 2018/850](#) in [Direktivo \(EU\) 2018/849](#), ki določajo ambicioznejše cilje recikliranja za obdobje do leta 2035. Ti cilji se bodo upoštevali pri ocenjevanju napredka v prihodnjih poročilih o izvajanju okoljske politike.

³³ [Program](#) ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov Republike Slovenije v skladu z zahtevami Uredbe o odpadkih, Uredbe o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo ter Uredbe o odlagališčih odpadkov.

Obstajajo tudi načrti za povečanje kompostiranja doma. Drugi ključni ukrepi za preusmeritev bioloških odpadkov z odlagališč so spodbujanje visokokakovostnega komposta in digestata za gnojenje ter smernice za dobre prakse kompostiranja.

Slika 6: Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov v obdobju 2010–2017³⁴

Slovenija je uvedla sisteme „plačaj, kolikor odvržeš“, čeprav se uporabljajo le za smetnjake za preostale in biološke odpadke. V Sloveniji delujejo ločeni sistemi zbiranja, ki zajemajo: (i) sistem zbiranja od vrat do vrat za zbiranje bioloških odpadkov (ki zajema več kot 90 % države) in preostalih odpadkov ter (ii) sistem odlaganja suhih odpadkov, ki jih je mogoče reciklirati.

Kar zadeva infrastrukturo za odpadke, bodo k preusmeritvi odpadkov iz odlagališč poleg naprav za mehansko biološko obdelavo in sežiganje pripomogli tudi drugi obrati. Primeri vključujejo mrežo centrov za ponovno uporabo in preprečevanje odpadkov (načrtovana zmogljivost 5 000 ton/leto) in vse več obratov za recikliranje/kompostiranje.

V načrtu ravnanja z odpadki iz leta 2016 je določen jasen okvir za ukrepe, ki so načrtovani za nadaljnje izboljšanje ravnanja s komunalnimi odpadki v Sloveniji. Vendar ni jasno, kako se bodo ti ukrepi financirali, zato je njihovo izvajanje negotovo.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Uvedba novih instrumentov politike, vključno z gospodarskimi, za spodbujanje preprečevanja odpadkov, zagotovitev večje gospodarske privlačnosti ponovne uporabe in recikliranja ter

³⁴ Eurostat, [Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov](#).

preusmeritev odpadkov za ponovno uporabo in recikliranje stran od sežiganja.

- Izboljšanje in razširitev ločenega zbiranja odpadkov, vključno z biološkimi odpadki. Določitev obveznih ciljev recikliranja za občine z ukrepi v primeru neskladnosti (npr. denarne kazni).
- Izboljšanje delovanja sistemov razširjene odgovornosti proizvajalca, v skladu s splošnimi minimalnimi zahtevami glede razširjene odgovornosti proizvajalca³⁵.
- Izboljšanje podatkov o ravnanju z odpadki.
- Prednostno zaprtje in sanacija nezakonitih odlagališč.

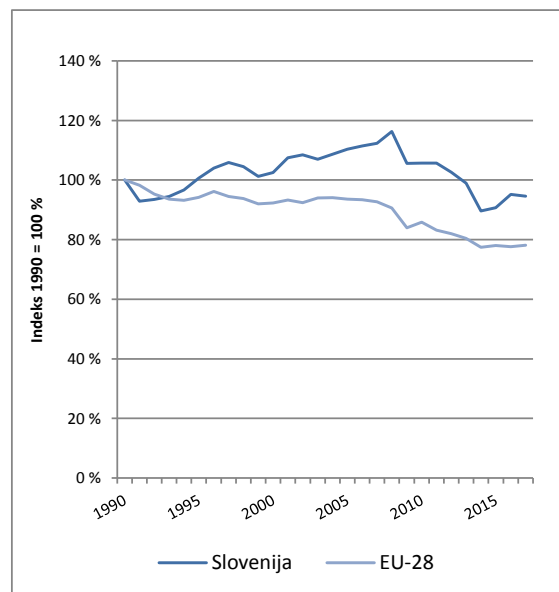
Podnebne spremembe

Ko je EU 5. oktobra 2016 ratificirala pariški podnebni sporazum, se je zavezala, da bo sprejela ambiciozne podnebne ukrepe na mednarodni ravni in v EU. Cilji EU so zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v EU za 20 % do leta 2020 in za vsaj 40 % do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. EU si je kot dolgoročni cilj zastavila, da bo v okviru prizadevanj glede zahtevanega zmanjšanja s strani razvitih držav kot skupine svoje emisije zmanjšala za 80–95 % do leta 2050. Prilagajanje škodljivim posledicam podnebnih sprememb je bistveno za lajšanje že vidnih učinkov ter izboljšanje pripravljenosti in odpornosti na prihodnje učinke.

Skupni prihodki od prodaje pravic do emisije na dražbi v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami (EU ETS) v obdobju 2013–2017 so znašali 103 milijone EUR. Slovenija je 67 % prihodkov od dražb porabila v podnebne in energetske namene.

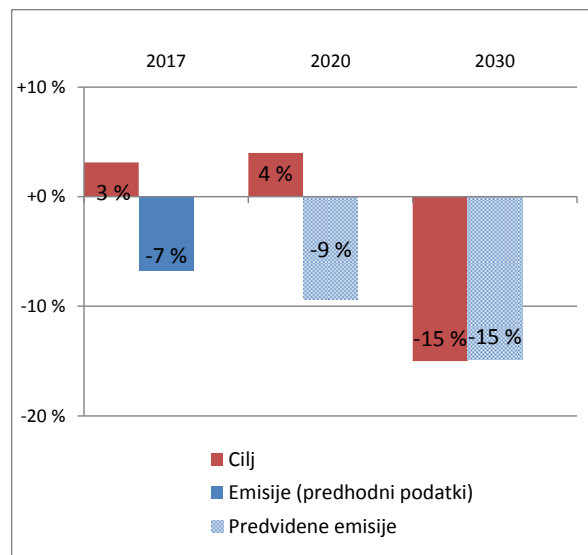
Za emisije, ki niso vključene v sistem EU ETS, morajo države članice na podlagi zakonodaje o porazdelitvi prizadevanj izpolniti zavezujoče nacionalne cilje³⁶. Emisije Slovenije so bile v vseh letih obdobja 2013–2017 nižje od zastavljenih ciljev. Nacionalni cilj Slovenije na podlagi odločbe EU o porazdelitvi prizadevanj za leto 2020 je preprečiti povečanje emisij za več kot 4 % v primerjavi z letom 2005. Nacionalni cilj Slovenije na podlagi odločbe EU o porazdelitvi prizadevanj za leto 2030 je preprečiti povečanje emisij za več kot 15 % v primerjavi z letom 2005 (glej sliko 8).

Slika 7: Sprememba skupnih emisij toplogrednih plinov v obdobju 1990–2017 (1990 = 100 %)³⁷

Slovenija izvaja operativni program za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2020 z obeti do leta 2030. Operativni program določa okvirne cilje sektorjev za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v sektorjih, ki niso vključeni v sistem EU za trgovanje z emisijami.

Slika 8: Cilji in emisije za Slovenijo na podlagi odločbe o porazdelitvi prizadevanj in uredbe o porazdelitvi prizadevanj³⁸

³⁷ Letni pregled toplogrednih plinov v EU v obdobju 1990–2016 ([EEA greenhouse gas data viewer](#)). Približne ocene emisij toplogrednih plinov za leto 2017. Približen popis toplogrednih plinov v EU za leto 2017 (Evropska agencija za okolje). Nacionalne napovedi držav članic, ki jih je pregledala Evropska agencija za okolje.

³⁸ Približne ocene emisij toplogrednih plinov za leto 2017. Približen popis toplogrednih plinov v EU za leto 2017 (Evropska agencija za okolje). Nacionalne napovedi držav članic, ki jih je pregledala Evropska agencija za okolje.

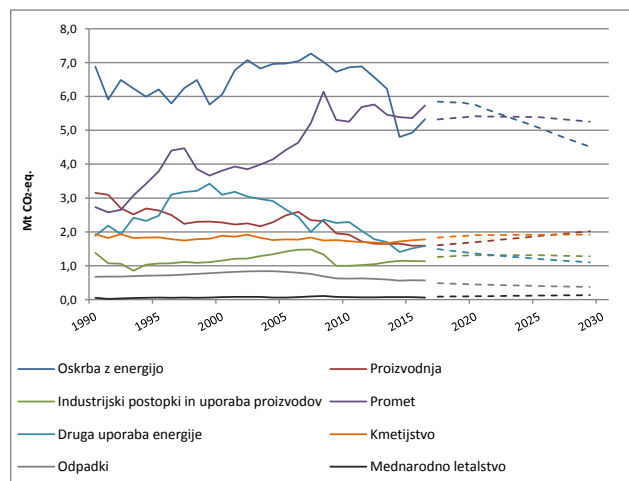
³⁵ [Direktiva \(EU\) 2018/851](#).

³⁶ [Uredba \(EU\) 2018/842](#).

Dolgoročna podnebna strategija Slovenije za naslednjih trideset let bo pripravljena v skladu z zakonodajo EU. Prehod na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika je že delno opredeljen v Strategiji razvoja Slovenije.

Ministrstvo za infrastrukturo je junija 2017 objavilo prvi dokument za javno razpravo o novem Energetskem konceptu Slovenije, ki ga bo nato odobril državni zbor. Koncept naj bi določal cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 80 % do leta 2050 v primerjavi z letom 1990 in cilj doseganja najmanj 52-odstotnega deleža obnovljivih virov energije. V osnutku dokumenta je predvideno tudi povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v porabi končne energije na 27 % do leta 2030. To povečanje bi lahko bilo bolj ambiciozno ob upoštevanju, da je bila raven ambicij EU za leto 2030 za energetske unije, ki se pričakuje na podlagi prenovitve direktive o obnovljivih virih energije, popravljena navzgor na 32 %.

Slika 9: Emisije toplogrednih plinov po sektorjih (v milijonih ton ekvivalenta CO₂) Pretekli podatki za obdobje 1990–2016. Napovedi za obdobje 2017–2030³⁹

Države članice morajo za nadzor emisij iz fluoriranih toplogrednih plinov (F-plinov) vzpostaviti programe usposabljanja in certificiranja ter pravila glede kazni in te ukrepe do leta 2017 priglasiti Komisiji. Slovenija je priglasila oba ukrepa.

Obračunavanje emisij toplogrednih plinov in odvzeme zaradi gozdarstva in kmetijstva ureja Kjotski protokol. Predhodno obračunavanje za obdobje 2013–2016 kaže neto kredit v višini –0,3 milijona ton ekvivalenta CO₂⁴⁰

³⁹ Letni pregled toplogrednih plinov v EU v obdobju 1990–2016 ([EEA greenhouse gas data viewer](#)). Približne ocene emisij toplogrednih plinov za leto 2017. Približen popis toplogrednih plinov v EU za leto 2017 (Evropska agencija za okolje). Nacionalne napovedi držav članic, ki jih je pregledala Evropska agencija za okolje.

⁴⁰ [Eurostat](#): ekvivalent ogljikovega dioksida ali ekvivalent CO₂, skrajšano kot CO₂-eq, je merska enota, ki se uporablja za primerjavo emisij iz različnih toplogrednih plinov na podlagi njihovega potenciala globalnega segrevanja, s pretvorbo količin drugih plinov v ekvivalentno količino ogljikovega dioksida z enakim potencialom globalnega segrevanja.

letno, kar ustreza 0,2-odstotnemu zmanjšanju v višini – 115,7 milijona ton ekvivalenta CO₂, obračunanega za EU-28. Slovenija je ena od osmih držav članic EU, ki presegajo zgornjo mejo 3,5 % od emisij izhodiščnega leta (1986).

Namen strategije EU o prilagajanju podnebnim spremembam, sprejete leta 2013, je zagotoviti, da bi Evropa postala odpornejša na podnebne vplive, in sicer s spodbujanjem ukrepov držav članic, boljše ozaveščenostjo pri sprejemanju odločitev in spodbujanjem prilagajanja v ključnih ranljivih sektorjih. S sprejetjem doslednega pristopa in zagotavljanjem boljše usklajenosti si prizadeva za izboljšanje pripravljenosti in zmogljivosti vseh ravni upravljanja, da se odzovejo na vplive podnebnih sprememb.

Slovenija ima nacionalno strategijo za prilagajanje, ki je bila razvita prek strateškega okvira za prilagajanje podnebnim spremembam, vzpostavljenega od leta 2016. Okvir zagotavlja dolgoročno vizijo in strateške smernice za dejavnosti, povezane s prilagajanjem. Slovenija je trenutno v postopku priprave nacionalnega akcijskega načrta (NAP) na podlagi celovite nacionalne ocene ranljivosti zaradi podnebnih sprememb. Sektorji, v katerih je bilo največ pozornosti namenjene ukrepom prilagajanja podnebnim spremembam, so upravljanje voda (in s tem povezana tveganja poplav in suše), kmetijstvo in gozdarstvo. Do danes se še ni začel uporabljati noben okvir spremljanja in poročanja.

Prednostni ukrep za leto 2019

V to poročilo niso bili vključeni nobeni prednostni ukrepi v zvezi s podnebnimi ukrepi, saj bo morala Komisija najprej oceniti osnutke nacionalnih načrtov za energijo in podnebje, ki so jih morale države članice poslati do konca leta 2018. Ti načrti bi morali povečati skladnost med energetske in podnebnimi politikami, zato bi lahko postali dober primer povezovanja sektorskih politik o drugih medsebojno povezanih temah, kot so kmetijstvo-narava-voda in promet-zrak-zdravje.

2. Varovanje, ohranjanje in izboljšanje naravnega kapitala

Narava in biotska raznovrstnost

Strategija EU za biotsko raznovrstnost je usmerjena v zaustavitev izgube biotske raznovrstnosti v EU do leta 2020. S strategijo se zahteva popolno izvajanje direktiv o habitatih in pticah, da bi se doseglo ugodno stanje ohranjenosti zaščitene vrste in habitatov. Zahteva se tudi, da kmetijstvo in gozdarstvo prispevata k vzdrževanju in izboljšanju biotske raznovrstnosti.

Strategija za biotsko raznovrstnost

Slovenija je prvo nacionalno strategijo in akcijski načrt za biotsko raznovrstnost sprejela leta 2001⁴¹. Veljati sta prenehala leta 2011, analiza, izvedena leta 2012, pa je pokazala, da nista bila v celoti izvedena. Ministrstvo za okolje je leta 2014 začelo pripravljati novo strategijo, vendar se je odločilo, da bo nacionalne ukrepe politike na področju biotske raznovrstnosti vključilo v novi nacionalni program za ohranjanje narave, da bi sprejetje uskladilo s svetovnim ciklom. Še vedno se pripravlja kot del nacionalnega programa varstva okolja.

Vzpostavitev usklajenega omrežja območij Natura 2000

V začetku leta 2018 je bilo v Sloveniji določenih 355 območij Natura 2000. Med njimi je 324 območij, pomembnih za Skupnost (SCI), ki so bila določena v skladu z direktivo o habitatih, in 31 posebnih območij varstva (POV), določenih v skladu z direktivo o pticah. Ta območja skupaj pokrivajo 37,9 % kopenske površine, kar je največji delež kopenske površine posamezne države članice v EU (povprečje EU znaša 18,1 %) in 10,6 km² morske vode⁴².

Kar zadeva izbor morskih posebnih območij varstva, je Slovenija po arbitražnem sporazumu s Hrvaško spremenila morske meje in se umaknila iz izključne ekonomske cone. Zaradi te spremembe se je zmanjšala morebitna potreba po določitvi novega morskega območja Natura 2000.

Slovenija mora sodelovati s sosednjimi državami, da bi zagotovila skladne ukrepe za ohranitev vrst.

Določitev območij Natura 2000, ciljev ohranjanja in ohranitvenih ukrepov

Vsa posebna ohranitvena območja so bila določena pravočasno. Cilji ohranjanja in ohranitveni ukrepi za ta območja so opisani v celovitem programu upravljanja

območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020⁴³. Vendar še vedno obstajajo pomisleki glede učinkovitega izvajanja vseh ohranitvenih ukrepov na terenu ter izvrševanja izvajanja s sankcijami in inšpekcijskimi pregledi. Ti pomisleki veljajo tudi za posebna območja varstva in nedavno so bile podane pritožbe glede izvajanja direktiv o naravi. Pritožbe se nanašajo na neuspeh pri prilagajanju kmetijskih dejavnosti na več območjih, zaradi česar ni bilo mogoče izpolniti ciljev ohranjanja za zadevna območja.

Slovensko računsko sodišče je leta 2017 objavilo revizijsko poročilo o upravljanju območij Natura 2000 v obdobju 2015–2016⁴⁴. Poročilo se je osredotočilo na učinkovitost upravljanja s strani vlade, Ministrstva za okolje in prostor ter Zavoda za varstvo narave. V poročilu je bilo ugotovljeno, da je bilo upravljanje območij Natura 2000 delno učinkovito, vendar bi ga bilo mogoče izboljšati.

Sodišče je ugotovilo, da so organi uspeli ohranitvene ukrepe vključiti v večino izbranih sektorjev. Vendar je menilo, da bi se lahko prizadevanja za vključevanje izboljšala, zlasti za kmetijstvo. Ugotovilo je tudi, da spremljanje izvajanja in prilagajanja ohranitvenih ukrepov ni bilo učinkovito.

Ozaveščenost nekaterih skupin zainteresiranih strani in sektorjev o zakonodaji EU na področju narave in koristih omrežja Natura 2000 se lahko še izboljša. Bolj ozaveščene zainteresirane strani in sektorji bi lahko bolje podpirali cilje o naravi in cilje za biotsko raznovrstnost.

Marca 2018 je bilo organizirano dvostransko srečanje o naravi med organi in zainteresiranimi stranmi v vseh gospodarskih sektorjih, kot je bilo načrtovano v akcijskem načrtu za naravo, ljudi in gospodarstvo. Obravnavani so bili glavni izzivi pri izvajanju in dogovorjenih je bilo več

⁴¹ Ministrstvo za okolje in prostor, [Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji](#), 2001.

⁴² Evropska agencija za okolje, [Barometer Natura 2000](#), 2018.

⁴³ Vlada Republike Slovenije, [Program upravljanja območij Natura 2000 \(2015–2020\)](#), 2015.

⁴⁴ Slovensko računsko sodišče, [Revizijsko poročilo o upravljanju območij Natura 2000 v obdobju 2015–2016](#), 2017.

sklepov in ukrepov, ki jih je treba upoštevati leta 2019.

Glede na to, da ima večina slovenskih habitatov in vrst, zajetih v direktivi o habitatih, neugodno stanje ohranjenosti (za podrobnosti glej pregled izvajanja okoljske politike iz leta 2017), je izredno pomembno, da se ohranitveni ukrepi v celoti izvajajo na vseh območjih Natura 2000. Prav tako je pomembno upoštevati sklepe zgoraj omenjenega dvostranskega srečanja in vmesnega pregleda programa.

Napredek pri vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti vrst in habitatov

Ker države članice o napredku, doseženem na podlagi obeh direktiv, poročajo le vsakih šest let, od pregleda izvajanja okoljske politike iz leta 2017 ni na voljo nobenih novih informacij o stanju naravnih habitatov in vrst ali o napredku pri izboljšanju stanja ohranjenosti vrst in habitatov v Sloveniji. Naslednje poročilo na podlagi člena 17 direktive o habitatih in člena 12 direktive o pticah bo na voljo leta 2019.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Sprejetje konkretnih ukrepov, ki bodo omogočili celovito izvajanje programa upravljanja omrežja Natura 2000 do leta 2020. Zagotovitev ustreznega upoštevanja vmesnega poročila o izvajanju, predvidenega za leto 2018, in poročila Računskega sodišča o omrežju Natura 2000 iz leta 2017. Obravnavanje pomanjkljivosti, ugotovljenih pri izvajanju ohranitvenih ukrepov, skupaj z ustreznimi sektorji in zainteresiranimi stranmi.
- Celovito izvajanje ohranitvenih ukrepov na vseh območjih Natura 2000 s posebnim poudarkom na prilagajanju kmetijskih praks na območjih, kjer kmetijske dejavnosti povzročajo slabšanje stanja ohranjenosti habitatov in/ali vrst.
- Razvoj in spodbujanje pametnih in racionaliziranih postopkov izvajanja, zlasti v zvezi s postopki ocenjevanja, ustreznimi za območja, in izdajanja dovoljenj za vrste, pri čemer se zagotovi razpoložljivost potrebnega znanja in podatkov, ter okrepitev komuniciranja z zainteresiranimi stranmi.
- Krepitev zmogljivosti pristojnih organov (osrednjih organov, regionalnih organov, organov za upravljanje območij) za upravljanje območij Natura 2000 in izvajanje direktiv o naravi. Izboljšanje kakovosti in razpoložljivosti podatkov o stanju ohranjenosti habitatov in vrst.

Ohranjanje in obnavljanje ekosistemov in njihovih storitev

Cilj strategije EU za biotsko raznovrstnost je ohraniti in obnoviti ekosisteme in njihove storitve z vključitvijo zelene infrastrukture v prostorsko načrtovanje in obnovitvijo vsaj 15 % degradiranih ekosistemov do leta 2020. Strategija EU za zeleno infrastrukturo spodbuja vključevanje zelene infrastrukture v povezane načrte in programe.

EU je zagotovila smernice za nadaljnjo uporabo zelene in modre infrastrukture v Sloveniji⁴⁵ ter spletno stran za državo na evropskem informacijskem sistemu za biotsko raznovrstnost (BISE)⁴⁶. Te informacije bodo prispevale tudi h končni oceni strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020.

Strategija razvoja Slovenije 2030⁴⁷, sprejeta decembra 2017, zagotavlja okvir za doseganje visoke kakovosti življenja za vse. Strategija prostorskega razvoja iz leta 2004⁴⁸ poudarja ekološke, okoljske, socialne in strukturne namene zelenih in odprtih prostorov. V skladu z njo morajo mesta pripraviti „zelenne sisteme“, ki vključujejo elemente zelene infrastrukture. Mestne občine so leta 2015 sprejele „strategije trajnostnega razvoja mest“, spomladi 2017 pa izvedbene načrte, ki vključujejo ukrepe za uporabo zelene infrastrukture. V pripravi je prostorska razvojna strategija za leto 2050, ki vključuje strateško nacionalno zeleno infrastrukturno omrežje večnamenskih prostorskih in krajinskih elementov. Vključuje tudi smernice za vključevanje zelene infrastrukture v regionalne in lokalne prostorske načrte.

Glede na pokritost z omrežjem Natura 2000 v Sloveniji ni dvoma, da predstavlja hrbtenico zelene infrastrukture. Treba jo je nadgraditi, da bi se izboljšala ekološka povezanost med območji Natura 2000 in zagotovila zelena infrastruktura v mestnih območjih zunaj območij Natura 2000.

Ljubljana je postala znana po svoji zeleni infrastrukturi in je bila leta 2016 izbrana za zeleno prestolnico Evrope. Razvito ima zeleno omrežje, ki preprečuje poplave ter zagotavlja številne socialno-kulturne in ekološke koristi.

Zelena infrastruktura je vključena v različne sektorje v Sloveniji. Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila ter ukrepi za podporo travniških habitatov in vrst so glavno orodje

⁴⁵ [Poročila iz poročila o pregledu strategije za zeleno infrastrukturo in smernice EU o strateškem okviru za nadaljnjo podporo uvajanju zelene in modre infrastrukture na ravni EU.](#)

⁴⁶ [Evropski informacijski sistem za biotsko raznovrstnost.](#)

⁴⁷ Vlada Republike Slovenije, Strategija razvoja Slovenije 2030, 2017.

⁴⁸ Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, [Strategija prostorskega razvoja Slovenije](#), 2004.

za spodbujanje zelene infrastrukture na kmetijskih zemljiščih⁴⁹.

Načrti upravljanja povodij za obdobje 2015–2021 spodbujajo uporabo nestrukturiranih ukrepov za zmanjšanje poplav. Določajo cilje ohranjanja, kot so zagotavljanje kontinuitete vodotokov in ohranjanje ali obnavljanje obrežnih habitatov (tj. območja med kopnim in reko ali potokom)⁵⁰. Leta 2017 je bil sprejet načrt upravljanja⁵¹ za izvajanje okvirne direktive o morski strategiji. To bo med drugimi ukrepi za doseganje dobrega okoljskega stanja vključevalo ukrepe za zaščito neoporečnosti morskega dna ter varovanje strukture in funkcij morskih ekosistemov.

Sečoveljske soline – obalna zelena infrastruktura

Primer obalne zelene infrastrukture so Sečoveljske soline, obalni estuarij, v katerem že več kot 700 let obstajajo bazeni za zgoščevanje vode za pridelavo morske soli. Razvili so se habitatni vrste, ki so odvisni od tega okolja. Gre za območje Natura 2000 in nacionalno zaščiteno območje v skladu z Zakonom o ohranjanju narave. Upravljanje območja je bilo dano v zunanje izvajanje zasebni družbi Soline, ki je proizvodnjo soli združila s turističnimi, rekreativnimi in izobraževalnimi dejavnostmi ob hkratnem ohranjanju edinstvenih zaščitene habitatov in vegetacije na solinah⁵². Lokalni organi so začeli obnavljati druga obalna mokrišča in ob pomoči zainteresiranih strani začeli razvijati čezmejne modro-zelene koridorje⁵³ v jadransko-jonski regiji⁵⁴.

Turizem je pomembna gospodarska panoga v Sloveniji, država pa se trži kot država, ki zagotavlja „zelene, aktivne in zdrave“ izkušnje⁵⁵. Zeleni turizem in trajnostni razvoj sta v središču strategije trajnostnega razvoja Slovenije za obdobje 2017–2021⁵⁶. Z ohranitvenimi ukrepi in usmerjanjem obiskovalcev se zmanjšuje negativni vpliv turizma na okolje. Obstajajo tudi dodatne priložnosti za naložbe v zeleno infrastrukturo.

Obstaja več možnih virov financiranja zelene infrastrukture, vključno s sredstvi EU (kot so teritorialno sodelovanje, kohezijska politika, kmetijsko-okoljski ukrepi in sredstva programa LIFE). Sredstva ESRR se na primer uporabljajo za projekte Natura 2000, pri čemer imajo prednost dejavnosti obnove in izboljšanja, opredeljene v

programu upravljanja omrežja Natura 2000 za obdobje 2015–2020, da bi se izboljšalo ohranitveno stanje ciljnih vrst in habitatov⁵⁷. Vendar primanjkuje sredstev za trajnostno turistično infrastrukturo in zelene mostove, na primer ob avtocestah. Starejše ceste, železniške proge in hidroelektrarne ne vključujejo elementov zelene infrastrukture. Potrebni so več sredstev za raziskave, študije in upravljanje podatkov o zeleni infrastrukturi in ekosistemskih storitvah⁵⁸.

Ocenjevanje naravnega kapitala

V okviru strategije EU za biotsko raznovrstnost so države članice pozvane, naj do leta 2014 kartirajo in ocenijo stanje ekosistemov in njihovih storitev⁵⁹ na svojih nacionalnih ozemljih, ocenijo ekonomsko vrednost takih storitev ter te vrednosti vključijo v sisteme računovodstva in poročanja na ravni EU in nacionalni ravni do leta 2020.

Slovenija je izvedla več ocen ekosistemskih storitev – zlasti na lokalni ravni. Vlada trenutno zbira projekte in raziskave o ekosistemskih storitvah, da bi pripravila zbirko podatkov o študijah primerov.

Projekt Interreg „Alpine Space: Alpine ecosystem services – mapping, maintenance and management“ (Alpski prostor: storitve alpskih ekosistemov – kartiranje, vzdrževanje in upravljanje) (AlpES) se izvaja od decembra 2015 do decembra 2019. Njegov cilj je uvesti okvir za regionalne/transnacionalne ekosistemske storitve in pomagati posameznim ciljnim skupinam, da bi jih razumele, cenile in upravljale. V okviru projekta se bo ocenilo osem ekosistemskih storitev ter razvili in preskusili kazalniki v pilotnih regijah. Ta proces bo zagotovil osnovne smernice za nacionalne ocene.

Rezultati nacionalne ocene Slovenije bodo vključeni v njen prvi zemljevid ekosistemskih storitev. Dejavnosti na negozdnih habitatnih tipih se bodo nadaljevale (končanih je 70 % prvega cikla), podatki o rabi zemljišč za gozdne in kmetijske površine pa se bodo še naprej posodabljali vsaka štiri leta.

Na srečanju delovne skupine za kartiranje in ocenjevanje ekosistemov in njihovih storitev (MAES) septembra 2018 se je pokazalo, da je Slovenija od januarja 2016 napredovala pri izvajanju kartiranja in ocenjevanja ekosistemov in njihovih storitev (slika 10).

⁴⁹ Trinomics in drugi, 2016.

⁵⁰ Vlada Republike Slovenije, [Program upravljanja območij Natura 2000 \(2015–2020\)](#), 2015.

⁵¹ Uredba o načrtu upravljanja z morskim okoljem (UL RS, št. 41/17).

⁵² Trinomics in drugi, 2016.

⁵³ Zelena infrastruktura, ki združuje zelene površine z vodnimi ekosistemi in drugimi fizičnimi značilnostmi na kopenskih (vključno z obalnimi) in morskih območjih.

⁵⁴ EUSAIR, [Zeleni obali naproti](#).

⁵⁵ [Zelena shema slovenskega turizma](#).

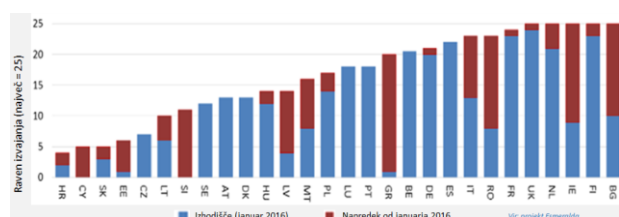
⁵⁶ Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, [Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021](#).

⁵⁷ Ministrstvo za okolje in prostor, [KOHEZIJSKA POLITIKA 2014–2020 NA PODROČJU OKOLJA IN PROSTORA](#).

⁵⁸ Trinomics, ALTERRA, Arcadis, Risk & Policy Analysis, STELLA Consulting in Regionalni okoljski center (2016) „Green Infrastructure in Slovenia“ (Zelena infrastruktura v Sloveniji), in [Supporting the Implementation of Green Infrastructure \(Podpora izvajanju zelene infrastrukture\)](#), končno poročilo za Evropsko komisijo na podlagi pogodbe o storitvah št. ENV.B.2/SER/2014/0012, Priloga I.

⁵⁹ Ekosistemske storitve so koristi, ki jih zagotavlja narava, kot so hrana, čista voda in opraševanje, od katerih je odvisna človeška družba.

Slika 10: Izvajanje MAES (september 2018)⁶⁰

Ta ocena je bila pripravljena v okviru projekta ESMERALDA na podlagi 27 vprašanj o izvajanju. Posodobi se vsakih šest mesecev.

Platforme za podjetja in biotsko raznovrstnost, mreže in skupnosti praks so ključna orodja za spodbujanje in pospeševanje ocenjevanja naravnega kapitala med podjetji in ponudniki finančnih storitev, na primer s protokolom koalicije Natural Capital Coalition⁶¹. Ocene prispevajo k strategiji EU za biotsko raznovrstnost, saj pomagajo zasebnim podjetjem bolje razumeti in ceniti njihov vpliv na naravo in odvisnost od nje. Platforme za biotsko raznovrstnost so bile vzpostavljene na ravni EU⁶² in v več državah članicah. Slovenija take platforme še ni vzpostavila.

Invazivne tujerodne vrste

Na podlagi strategije EU za biotsko raznovrstnost morajo biti do leta 2020:

- (i) invazivne tujerodne vrste prepoznane,
- (ii) prednostne vrste nadzorovane ali izkoreninjene in
- (iii) poti upravljane, da se novim invazivnim vrstam prepreči okrnitev evropske biotske raznovrstnosti.

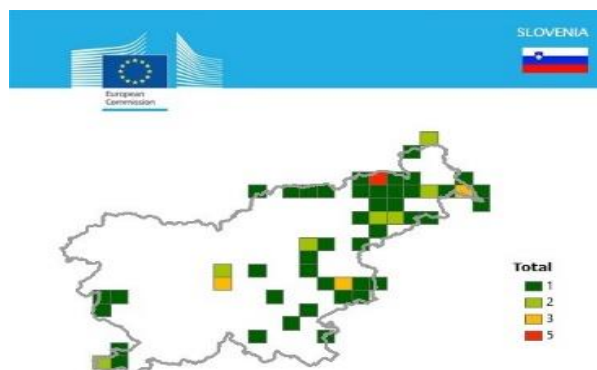
To je podprto z uredbo o invazivnih tujerodnih vrstah, ki je začela veljati 1. januarja 2015.

Poročilo o osnovni porazdelitvi invazivnih tujerodnih vrst⁶³ (slika 11), za katero je Slovenija pregledala svoje podatke na ravni države in omrežja, kaže, da je bilo v Sloveniji že opaženih osem od 37 vrst na prvem seznamu EU. Sedem od teh vrst je naseljenih v državi, vendar se zdi, da nobena od njih ni zelo razširjena. Zdi se, da sta pseudorazbora (*Pseudorasbora parva*) in popisana sklednica (*Trachemys scripta*) najbolj razširjeni invazivni tujerodni vrsti, ki zadevata EU.

Slovenija v obdobju med začetkom veljavnosti seznama EU in 23. januarjem 2019 Komisiji ni priglasila dveh novih

pojavov invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo EU (člen 16(2) uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah).

Slika 11: Število invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo EU, na podlagi razpoložljivih georeferenčnih informacij za Slovenijo⁶⁴

Glede na osnovno porazdelitev se zdi, da je nutrija (*Myocastor coypu*) še v zgodnji fazi invazije, zato se Sloveniji priporoča, naj poskuša to vrsto odstraniti, da se bo izognila precejšnjim dolgoročnim stroškom obvladovanja.

Slovenija je Komisiji priglasila svoje pristojne organe, odgovorne za izvajanje uredbe o invazivnih tujerodnih vrstah v skladu s členom 24(2) zadevne uredbe. Komisiji je sporočila tudi nacionalne določbe o kaznih za kršitve (člen 30(4)).

Varstvo tal

V tematski strategiji EU za varstvo tal je poudarjena potreba po zagotovitvi trajnostne rabe tal. To vključuje preprečevanje nadaljnje degradacije tal in ohranjanje funkcij tal, pa tudi sanacijo degradiranih tal. V sporočilu z naslovom „Časovni okvir za Evropo, gospodarno z viri“ iz leta 2011 je navedeno, da morajo politike EU do leta 2020 upoštevati svoj neposredni in posredni vpliv na rabo zemljišč.

Tla so omejen in izredno ranljiv vir, za katerega je v EU značilna vse hujša degradacija.

Odstotek umetnih površin⁶⁵ (slika 12) kaže relativno obremenitev narave in biotske raznovrstnosti ter okoljsko

⁶⁰ Projekt Esméralda.

⁶¹ Natural Capital Coalition, [Natural Capital Protocol](#).

⁶² Podjetja in biotska raznovrstnost, [Evropska kampanja za podjetja in biotsko raznovrstnost](#) je namenjena spodbujanju poslovnega vidika biotske raznovrstnosti v državah članicah EU z delavnicami, seminarji in komunikacijsko strategijo v različnih medijih.

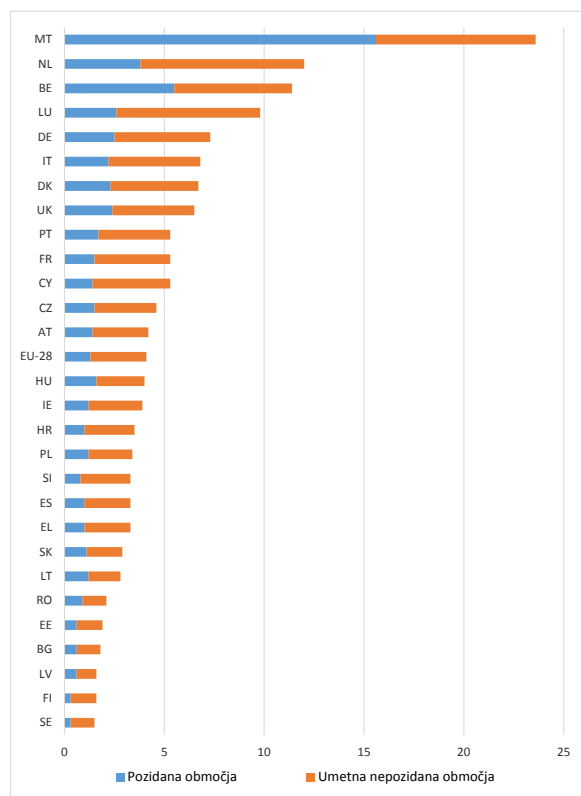
⁶³ Tsiamis, K., Gervasini, E., Deriu, I., D'Amico, F., Nunes, A., Addamo, A., De Jesus Cardoso, A., [Osnovna porazdelitev invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo](#), Ispra (Italija): Urad za publikacije Evropske unije; 2017.

⁶⁴ Tsiamis, K., Gervasini, E., Deriu, I., D'Amico, F., Nunes, A., Addamo, A., De Jesus Cardoso, A., [Osnovna porazdelitev invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo](#), Ispra (Italija): Urad za publikacije Evropske unije; 2017.

⁶⁵ Umetne površine so opredeljene kot pokrita pozidana območja (vključno s stavbami in rastlinjaki), umetna nepozidana območja (vključno z zaprtimi območji, kot so dvorišča, kmečka dvorišča, pokopališča, parkirišča za vozila itd. in linearni objekti, kot so ulice, ceste, železnice, vzletno-pristajalne steze, mostovi) in druga umetna območja (vključno z mostovi in viadukti, mobilnimi hišami, sončnimi paneli, elektrarnami, razdelilnimi transformatorskimi postajami, cevovodi, čistilnimi napravami za odpadne vode in odprtimi odlagališči).

obremenitev ljudi, ki živijo na urbaniziranih območjih. Podoben ukrep je gostota prebivalstva.

Slika 12: Delež umetnih površin, 2015⁶⁶

Slovenija je glede pokritosti z umetnimi površinami pod povprečjem EU (3,3 % v primerjavi s 4.1 %). Gostota prebivalstva je 102,5 prebivalca/km², kar je prav tako pod povprečjem EU, ki znaša 118⁶⁷.

Kontaminacija lahko močno zmanjša kakovost tal in ogrozi zdravje ljudi ali okolje. V nedavnem poročilu Evropske komisije⁶⁸ je ocenjeno, da so se dejavnosti, ki bi lahko bile vir onesnaževanja, izvajale ali se še izvajajo na približno 2,8 milijona območjih v EU. Na ravni EU je bilo 650 000 teh območij registriranih v nacionalnih ali regionalnih popisih. 65 500 onesnaženih območij je bilo že saniranih. V Sloveniji je registriranih 378 območij, na katerih so se izvajale ali se izvajajo dejavnosti, ki bi lahko bile vir onesnaževanja.

Erozija tal zaradi vode je naravni proces, vendar lahko ta naravni proces poslabšajo podnebne spremembe in človeške dejavnosti, kot so neprimerne kmetijske prakse, krčenje gozdov, gozdni požari ali gradnja. Visoka stopnja erozije tal lahko zmanjša produktivnost v kmetijstvu ter

ima lahko negativne in čezmejne učinke na biotsko raznovrstnost in ekosistemske storitve. Visoke stopnje erozije tal imajo lahko tudi negativne in čezmejne učinke na reke in jezera (zaradi povečanih količin usedlin in prenosa onesnaževal). V skladu z modelom RUSLE2015⁶⁹ je povprečna stopnja izgube tal zaradi vode v Sloveniji 7,43 tone na hektar letno v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 2,46 tone na hektar letno. Iz tega je razvidno, da je erozija tal v povprečju visoka. Upoštevati je treba, da so te številke rezultat modela na ravni EU, zato se ne morejo šteti za lokalno izmerjene vrednosti. Dejanska stopnja izgube tal se lahko znotraj države članice močno razlikuje glede na lokalne razmere.

Organske snovi v tleh imajo pomembno vlogo v ogljikovem ciklu in pri podnebnih spremembah. Povprečna koncentracija organskega ogljika v tleh v Sloveniji je 58,9 g/kg (za vse tipe pokrovnosti tal) v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 47 g/kg.

Varstvo morij

V skladu s politiko in zakonodajo EU na področju obalnega in morskega okolja je treba do leta 2020 zmanjšati vpliv obremenitev na morske vode za doseg ali ohranitev dobrega okoljskega stanja ter zagotoviti, da se obalna območja trajnostno upravljajo.

Cilj okvirne direktive o morski strategiji⁷⁰ je doseči dobro okoljsko stanje morskih voda EU do leta 2020. V ta namen morajo države članice razviti morską strategijo za svoje morske vode ter sodelovati z državami EU, s katerimi si delijo isto morską (pod)regijo. Za Slovenijo je pri doseganju cilja direktive pomembna Konvencija za varstvo morską okolja in obalnega območja Sredozemlja (Barcelonska konvencija).

Države članice so morale pripraviti svoj program ukrepov in o njem Komisiji poročati do 31. marca 2016. Komisija ni mogla oceniti, ali so bili ukrepi Slovenije primerni za doseganje dobrega okoljskega stanja⁷¹, ker je država svoje ukrepe sporočila prepozno, da bi bili vključeni v oceno Komisije⁷².

⁶⁶ Eurostat, [Zemljišča, pokrita z umetnimi površinami po regijah NUTS 2](#).

⁶⁷ Eurostat, [Gostota prebivalstva po regiji NUTS 3](#).

⁶⁸ Ana Paya Perez, Natalia Rodríguez Eugenio, Status of local soil contamination in Europe: Revision of the indicator „Progress in the management Contaminated Sites in Europe“ (Stanje lokalne onesnaženosti tal v Evropi: revizija kazalnika „Napredek pri upravljanju onesnaženih območij v Evropi“), 2018.

⁶⁹ Panagos, P., Borrelli, P., Poesen, J., Ballabio, C., Lugato, E., Meusburger, K., Montanarella, L., Alewell, C., „The new assessment of soil loss by water erosion in Europe“ (Nova ocena izgube tal zaradi erozije, ki jo povzroča voda, v Evropi), *Environmental Science and Policy*, 54, str. 438–447, 2015.

⁷⁰ [Direktiva 2008/56/ES](#).

⁷¹ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o oceni programov spremljanja držav članic na podlagi okvirne direktive o morską strategiji, COM(2017) 3 final.

⁷² Slovenija je Komisiji svoj program ukrepov sporočila 16. avgusta 2017, rok pa je bil 31. marec 2016.

Pregled izvajanja okoljske politike 2019: Slovenija

Prednostni ukrep za leto 2019

- Zagotovitev pravočasnega poročanja o posodobitvah različnih korakov morske strategije v skladu z roki iz okvirne direktive o morski strategiji.

3. Zagotavljanje zdravja in kakovosti življenja državljanov

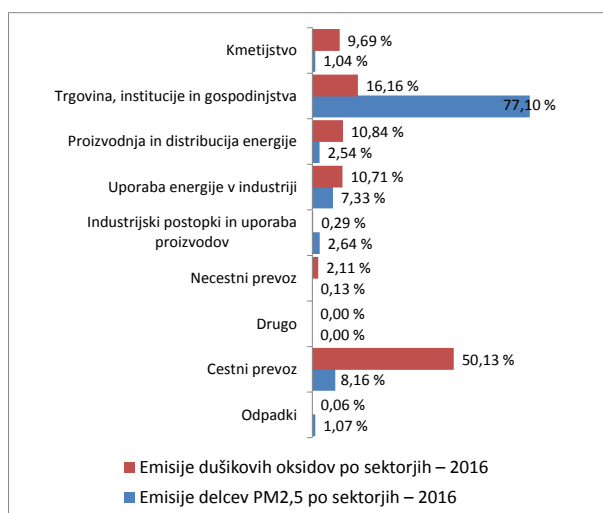
Kakovost zraka

V skladu s politiko in zakonodajo EU za čist zrak je treba precej izboljšati kakovost zraka v Uniji ter EU približati kakovosti, ki jo priporoča Svetovna zdravstvena organizacija. Onesnaževanje zraka in njegove vplive na zdravje ljudi in biotsko raznovrstnost bi bilo treba dodatno zmanjšati, da se doseže dolgoročni cilj nepreseganja kritičnih obremenitev in ravni. V ta namen je treba okrepiti prizadevanja za doseg popolne skladnosti z zakonodajo EU o kakovosti zraka ter opredeliti strateške cilje in ukrepe po letu 2020.

EU je pripravila celovito zakonodajo o kakovosti zraka⁷³, ki določa na zdravju temelječe standarde in cilje za več onesnaževal zraka.

V Sloveniji so se emisije več onesnaževal zraka precej zmanjšale⁷⁴. Zmanjševanje emisij v obdobju 1990–2014, navedeno v pregledu izvajanja okoljske politike iz leta 2017, se je nadaljevalo. V obdobju 2014–2016 so se emisije žveplovih oksidov (SO_x) zmanjšale za 49,9 %, emisije dušikovih oksidov (NO_x) pa za 7,92 %. Medtem so se emisije hlapnih organskih spojin povečale za 2,17 %, emisije amoniaka (NH_3) za 4,01 %, emisije drobnih delcev ($\text{PM}_{2,5}$) pa za 3,92 % (za skupne emisije delcev $\text{PM}_{2,5}$ in dušikovih oksidov po sektorjih glej sliko 13).

Slika 13: Emisije delcev $\text{PM}_{2,5}$ in dušikovih oksidov po sektorjih v Sloveniji⁷⁵

⁷³ Evropska komisija, [Standardi kakovosti zraka](#), 2016.

⁷⁴ Glej [osrednjo zbirko podatkov EIONET](#) in [pregledovalnik podatkov o emisijah onesnaževal zraka \(direktiva o nacionalnih zgornjih mejah emisij\)](#).

⁷⁵ Podatki na podlagi direktive o nacionalnih zgornjih mejah emisij za leto 2016, ki so jih države članice predložile Evropski agenciji za okolje.

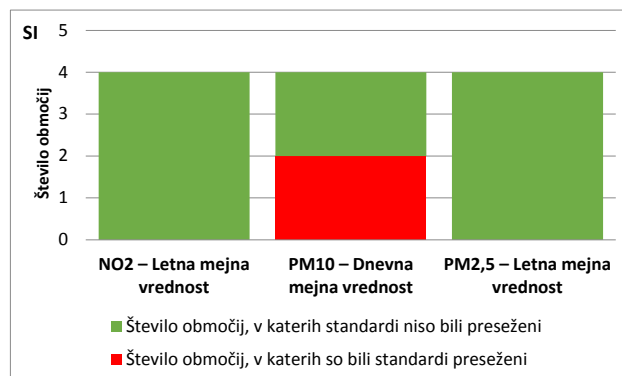
Država si mora kljub tem zmanjšanjem emisij dodatno prizadevati za izpolnitev svojih obveznosti glede zmanjšanja emisij (v primerjavi z ravnimi emisij iz leta 2005), določenih v novi direktivi o nacionalnih zgornjih mejah emisij⁷⁶ za obdobje 2020–2029 in od leta 2030 dalje.

Kakovost zraka v Sloveniji še naprej povzroča skrb. Evropska agencija za okolje⁷⁷ je za leto 2015 ocenila, da so koncentracije drobnih delcev⁷⁸ povzročile približno 1 800 prezgodnjih smrti, koncentracije ozona⁷⁹ 100, koncentracije dušikovega dioksida⁸⁰ pa 160.

Za leto 2017⁸¹ je bilo preseganje zabeleženo za koncentracije delcev (PM_{10}) v dveh od štirih območij kakovosti zraka (Celje in Ljubljana). Poleg tega je Slovenija sporočila preseganje nad ciljnim vrednostmi za koncentracije ozona.

Za število območij kakovosti zraka, v katerih so bile presežene ravni NO_2 , $\text{PM}_{2,5}$ in PM_{10} , glej sliko 14.

Slika 14: Območja kakovosti zraka, v katerih so bili leta 2017 preseženi standardi kakovosti zraka EU⁸²

Evropska komisija izvaja nadaljnje ukrepe v zvezi z vztrajnimi kršitvami standardov kakovosti zraka (za PM_{10}), ki imajo resne negativne vplive na zdravje in okolje, v okviru postopkov za ugotavljanje kršitev, v vseh zadevnih

⁷⁶ [Direktiva 2016/2284/EU](#).

⁷⁷ Evropska agencija za okolje, [Air quality in Europe – 2018 report \(Kakovost zraka v Evropi – poročilo za leto 2018\)](#), str. 64. Za osnovno metodologijo glej podrobnosti tega poročila.

⁷⁸ Delci (PM) so mešanica delcev aerosolov (trdnih in tekočih) različnih velikosti in kemičnih sestav. PM_{10} ($\text{PM}_{2,5}$) se nanaša na delce s premerom 10 (2,5) mikrometrov ali manj. PM se spuščajo iz številnih antropogenih virov, vključno z zgorevanjem.

⁷⁹ Prizemni ozon nastaja zaradi fotokemičnega delovanja.

⁸⁰ NO_x se spušča pri zgorevanju goriva, na primer v industrijskih obratih in sektorju cestnega prometa. NO_x je skupina plinov, ki zajema dušikov monoksid (NO) in dušikov dioksid (NO_2).

⁸¹ Evropska agencija za okolje, [Osrednja zbirka podatkov EIONET](#).

⁸² [Evropska agencija za okolje, Osrednja zbirka podatkov EIONET](#). Podatki izražajo stanje, kakor je bilo sporočeno 26. novembra 2018.

državah članicah, vključno s Slovenijo. Namen je zagotoviti, da se uvedejo ustrezni ukrepi za zagotovitev skladnosti vseh območij.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Sprejetje ukrepov na podlagi nacionalnih programov nadzora nad onesnaževanjem zraka (NAPCP) za zmanjšanje glavnih virov emisij.
- Pospešitev zmanjšanja emisij in koncentracij delcev ($PM_{2,5}$ in PM_{10}). Za to bo na primer potrebno nadaljnje zmanjšanje emisij iz proizvodnje energije in proizvodnje toplote z uporabo trdnih goriv ali povečanje učinkovitega in čistega daljinskega ogrevanja.
- Posodobitev in izboljšanje mreže za spremljanje kakovosti zraka in zagotavljanje pravočasnega sporočanja ustreznih podatkov.

Industrijske emisije

Glavni cilji politike EU na področju industrijskih emisij so: (i) varovanje zraka, vode in tal, (ii) preprečevanje nastajanja odpadkov in ravnanje z njimi, (iii) izboljšanje energijske učinkovitosti in učinkovite rabe virov ter (iv) čiščenje onesnaženih območij. Da bi EU to dosegla, izvaja celosten pristop k preprečevanju in nadzoru rednih in nenamernih industrijskih emisij. Temelj politike je direktiva o industrijskih emisijah⁸³.

Spodnji pregled industrijskih dejavnosti, ki ga ureja direktiva o industrijskih emisijah (IED), temelji na projektu „profil držav na področju politike o industrijskih emisijah“⁸⁴.

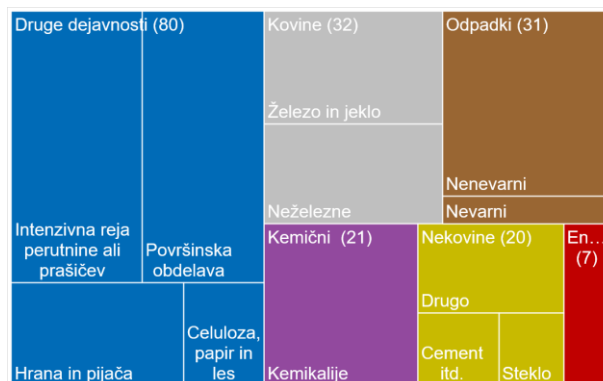
V Sloveniji mora imeti v skladu z direktivo o industrijskih emisijah dovoljenje približno 190 industrijskih obratov⁸⁵. Leta 2015 so bili industrijski sektorji v Sloveniji z največ obrati iz direktive o industrijskih emisijah (glej sliko 15) intenzivna reja perutnine ali prašičev (16 %), ravnanje z nenevarnimi odpadki (14 %) in površinska obdelava z uporabo elektrolitskih ali kemičnih postopkov (12 %).

⁸³ Direktiva 2010/75/EU zajema industrijske dejavnosti, ki se izvajajo nad določenimi pragovi. Zajema energetiko, proizvodnjo kovin, nekovinsko in kemično industrijo ter ravnanje z odpadki, pa tudi širok spekter industrijskih in kmetijskih sektorjev (npr. intenzivna reja prašičev in perutnine, celulozna in papirna industrija, barvanje in čiščenje).

⁸⁴ Evropska komisija, [Profil držav na področju politike o industrijskih emisijah](#) – Slovenija.

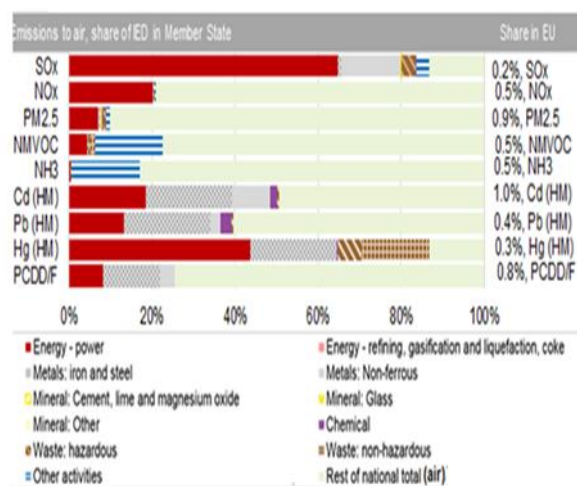
⁸⁵ Ta pregled industrijskih dejavnosti, ki ga ureja direktiva o industrijskih emisijah (IED), temelji na projektu o profilu držav na področju politike o industrijskih emisijah: Ricardo Energy and Environment, [Profil držav na področju politike o industrijskih emisijah – Slovenija](#), 2018.

Slika 15: Število industrijskih obratov iz direktive o industrijskih emisijah po sektorjih, Slovenija (2015)⁸⁶

Sektorji, za katere je bilo opredeljeno, da prispevajo največ emisij v zrak v Sloveniji, so: (i) energetika za žveplove okside (SO_x), dušikove okside (NO_x), trdne delce ($PM_{2,5}$) in živo srebro (Hg), (ii) „druge dejavnosti“ (zlasti intenzivna reja perutnine in prašičev, površinska obdelava ter celuloza, papir in lesni proizvodi) za nemetanske hlapne organske spojine in amoniak (NH_3), (iii) železa in jekla za večino sporočenih težkih kovin (HM) (npr. Cd, Pb, Hg) ter (iv) proizvodnja neželeznih kovin za žveplove okside (SO_x) in kadmij (Cd). Razčlenitev je prikazana na sliki 16.

Slika 16: Emisije v zrak iz sektorjev iz direktive o industrijskih emisijah in vse druge nacionalne emisije v zrak (2015)

Kar zadeva emisije v vodo, kemični sektor največ prispeva k emisijam bakra (Cu), sektor železa in jekla največ prispeva k emisijam niklja (Ni), „druge dejavnosti“ (zlasti intenzivna reja perutnine in prašičev ter površinska obdelava kovin in plastike) pa največ prispevajo k skupnim emisijam organskega ogljika in cinka (Zn). Za

⁸⁶ Evropska komisija, [Profil držav na področju politike o industrijskih emisijah](#) – Slovenija.

sektorje ravnanja z odpadki, energetike in nekovinske industrije niso bili sporočeni nobeni podatki.

Pristop k izvrševanju, sprejet v skladu z direktivo o industrijskih emisijah, državljanom podeljuje močne pravice dostopa do ustreznih informacij in sodelovanja v postopku izdaje dovoljenj za obrate iz direktive o industrijskih emisijah. S tem se krepi moč nevladnih organizacij in širše javnosti ter zagotovi, da se dovoljenja ustrezno izdajajo in njihovi pogoji upoštevajo.

Referenčni dokumenti o najboljši razpoložljivi tehniki in zaključki o najboljši razpoložljivi tehniki se pripravijo z izmenjavo informacij med državami članicami, industrijskimi združenji, nevladnimi organizacijami in Komisijo. To zagotavlja dobro sodelovanje z zainteresiranimi stranmi in boljšo uporabo pravil iz direktive o industrijskih emisijah.

Zaradi prizadevanj nacionalnih pristojnih organov za uporabo pravno zavezujočih zaključkov o najboljši razpoložljivi tehniki in povezanih ravneh emisij na podlagi najboljših razpoložljivih tehnik pri okoljskih dovoljenjih se onesnaževanje v EU znatno in stalno zmanjšuje.

Zaradi uporabe nedavno sprejetih ravni emisij na podlagi najboljših razpoložljivih tehnik za velike kurilne naprave se bodo na primer emisije žveplovega dioksida v povprečju zmanjšale za 25 do 81 %, dušikov oksid za 8 do 56 %, prah za 31 do 78 % in živo srebro za 19 do 71 %. Obseg zmanjšanja je odvisen od razmer v posameznih obratih.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Pregled dovoljenj za zagotovitev skladnosti z novosprejetimi zaključki o najboljši razpoložljivi tehniki.
- Okrepitev nadzora in izvrševanja, da se zagotovi skladnost z zaključki o najboljši razpoložljivi tehniki.

Hrup

Direktiva o okoljskem hrupu⁸⁷ določa skupen pristop k izogibanju, preprečevanju in zmanjševanju škodljivih učinkov zaradi izpostavljenosti okoljskemu hrupu.

Čezmeren hrup letal, železnic in cest je eden od glavnih razlogov za zdravstvene težave, povezane z okoljem, v EU⁸⁸. Na podlagi omejenega nabora podatkov⁸⁹ hrup povzroči najmanj 50 prezgodnjih smrti letno v Sloveniji in je odgovoren za približno 150 sprejemov v bolnišnice. Hrup tudi moti spanec približno 60 000 ljudi v Sloveniji.

⁸⁷ [Direktiva 2002/49/ES](#).

⁸⁸ SZO/JRC, Burden of disease from environmental noise (Breme bolezni zaradi okoljskega hrupa), Fritsch, L., Brown, A. L., Kim, R., Schwela, D., Kephapoulos, S. (ur.), [Svetovna zdravstvena organizacija, Regionalni urad za Evropo](#), København, Danska, 2011.

⁸⁹ Evropska agencija za okolje, [Informativni pregledi hrupa za leto 2017](#).

Direktiva o okoljskem hrupu se izvaja. Kartiranje hrupa za prejšnji krog poročanja (referenčno leto 2011) je dokončano, tako kot so dokončani tudi akcijski načrti (referenčno leto 2013).

Ti instrumenti, sprejeti po javnih posvetovanjih, bi morali vključevati ukrepe za ohranjanje nizke ravni hrupa ali njeno zmanjšanje.

Kakovost vode in upravljanje voda

V skladu z zakonodajo in politiko EU je treba učinek obremenitev na somornice, obalne vode in sladke vode (vključno s površinskimi in podzemnimi vodami) precej zmanjšati. Z doseganjem, ohranjanjem ali izboljšanjem dobrega stanja vodnih teles, kot je opredeljeno v okvirni direktivi o vodah, se bodo državljanom EU zagotovile koristi od kakovostne in varne pitne ter kopalne vode. Zagotovilo se bo tudi, da se cikel hranil (dušika in fosforja) upravlja na bolj trajnosten in z viri gospodaren način.

Z obstoječo zakonodajo EU o vodah⁹⁰ se je vzpostavil zaščitni okvir za zagotovitev visokih standardov za vsa vodna telesa v EU, obravnavani pa so tudi specifični vir onesnaževanja (npr. iz kmetijstva, mestnih območij in industrijskih dejavnosti). Zahteva se tudi, da se predvideni vplivi podnebnih sprememb vključijo v ustrezne instrumente za načrtovanje, na primer načrte upravljanja povodij in načrte za obvladovanje poplavne ogroženosti, vključno s programi ukrepov, ki vključujejo ukrepe, katerih sprejetje države članice načrtujejo, da bi izpolnile okoljske cilje.

Okvirna direktiva o vodah

Slovenija je sprejela in sporočila drugo generacijo načrtov upravljanja povodij na podlagi okvirne direktive o vodah. Evropska komisija je ocenila stanje in razvoj od sprejetja prvih načrtov upravljanja povodij, vključno s predlaganimi ukrepi v poročilu o pregledu izvajanja okoljske politike iz leta 2017.

Najpomembnejše obremenitve površinskih voda so neznane antropogene obremenitve (ki vplivajo na 99 % teles površinske vode), sledijo jim komunalne odpadne vode (73 %) in fizične spremembe (59 %). Kar zadeva telesa podzemne vode, je največja obremenitev razpršeno onesnaževanje iz kmetijstva (14 %).

Kemično onesnaževanje je imelo najpomembnejši vpliv na vse vrste površinskih voda (vplivalo je na 99 %

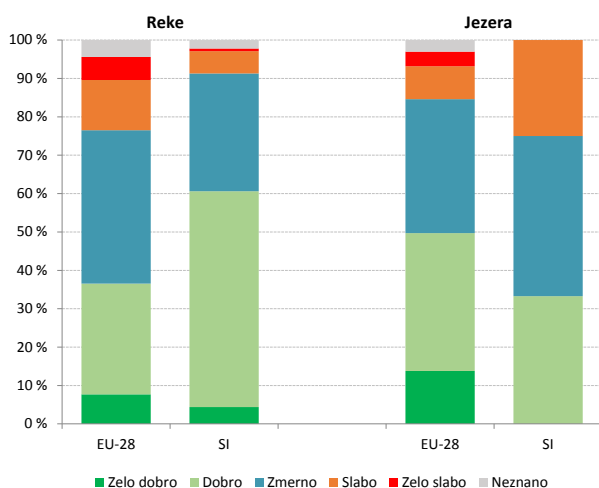
⁹⁰ To vključuje [direktivo o kopalnih vodah \(2006/7/ES\)](#), [direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode \(91/271/EGS\)](#) (v zvezi z odvajanjem komunalne vode in nekaterih industrijskih odpadnih voda), [direktivo o pitni vodi \(98/83/ES\)](#) (v zvezi s kakovostjo pitne vode), [okvirno direktivo o vodah \(2000/60/ES\)](#) (v zvezi z upravljanjem vodnih virov), [direktivo o nitratih \(91/676/EGS\)](#) in [direktivo o poplavah \(2007/60/ES\)](#).

površinskih vodnih teles), sledita pa mu organsko onesnaževanje (73 %) in onesnaževanje s hranili (72 %). Na podzemno vodo je najbolj vplivalo onesnaževanje s hranili (14 %).

Zanesljivost razvrščanja ekološkega stanja se je bistveno izboljšala. Število vodnih teles z neznanim stanjem/potencialom se je znatno zmanjšalo.

Ekološko stanje/potencial je vsaj dober za naravna jezera in reke ter pri vseh obalnih vodnih telesih (glej sliko 17). Med prvim (2009–2015) in drugim načrtom upravljanja povodij (2016–2021) se je z 52 % na 58 % povečal delež vodnih teles z vsaj dobrim stanjem/potencialom, delež vodnih teles z neznanim stanjem pa se je z 10 % zmanjšal na 3 %.

Slika 17: Ekološko stanje ali potencial teles površinske vode v Sloveniji⁹¹

Delež teles površinske vode z dobrim kemijskim stanjem se je močno zmanjšal s 95 % na 0,6 % v primerjavi s stanjem, opisanim v prvem in drugem načrtu upravljanja povodij, kar je večinoma posledica razlik v metodologiji za klasifikacijo stanja, uporabljeno v teh dveh načrtih. To je splošen vzorec, ki je lahko posledica prisotnosti živega srebra v živih organizmih. Na voljo je razmeroma malo merilnih mest za spremljanje jezer in obalnih voda, pri čemer se le približno polovica spremlja glede kemijskega stanja. Spremljanje prednostnih snovi se ni izvedlo v vseh telesih površinske vode, vendar je bila ocena kemijskega stanja v vseh telesih površinske vode izvedena s strokovno presojo ali ekstrapolacijo. Zanesljivost ocene stanja je pri zelo velikem deležu vodnih teles majhna, vendar je bil dosežen znaten napredek.

Stanje spremljanja količinskega stanja teles podzemne vode se je izboljšalo s povečanjem števila nadzorovanih območij. Dobro količinsko stanje so imela vsa telesa podzemne vode.

⁹¹ Evropska agencija za okolje, [Prikaz v sistemu WISE](#).

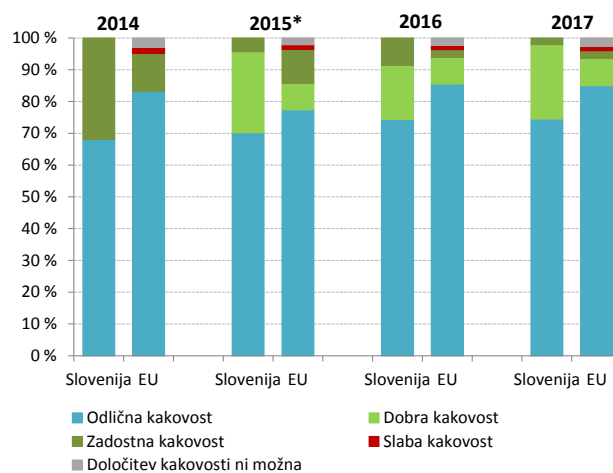
Največje obremenitve so opredeljene v načrtih upravljanja povodij in obravnavane glede na ukrepe (ključna vrsta ukrepov), ki so bili zoper večino obremenitev kartirani v Podonavju (manj v Jadranskem vodnem območju). Nekateri ukrepi so bili od prvega programa ukrepov že dokončani, vendar so se pojavile ovire, kot so pomanjkanje finančnih sredstev in pomanjkanje ukrepov v obeh vodnih območjih.

Od pregleda izvajanja okoljske politike iz leta 2017, v katerem je bilo ugotovljeno, da je skladnost Slovenije z mikrobiološkimi in kemičnimi parametri direktive o pitni vodi zelo visoka, ni novih podatkov o pitni vodi.

Direktiva o kopalnih vodah

Iz slike 18 je razvidno, da je bilo v Sloveniji leta 2017 74,5 % kopalnih voda od skupno 47 ocenjenih kot odličnih, 23,4 % kot dobrih in 2,1 % kot zadostnih (74,5 %, 17 % oziroma 8,5 % leta 2016)⁹². Podrobne informacije o slovenskih kopalnih vodah so na voljo na nacionalnem spletnem portalu⁹³ in na interaktivnem zemljevidu, ki ga je zasnovala in ga gosti Evropska agencija za okolje⁹⁴.

Slika 18: Kakovost kopalnih voda v obdobju 2014–2017⁹⁵

* Kategorija „dobro“ je bila uvedena v poročilu o kopalnih vodah za leto 2015

Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode

Slovenija ni izpolnila roka za izvajanje direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, tj. 31. december 2015⁹⁶. Podatki za leto 2014 o skladnosti Slovenije s prvim in drugim prehodnim rokom (2008 in 2010) so pokazali, da 15 aglomeracij ni izpolnilo zahtev v zvezi z zbiranjem in sekundarnim čiščenjem. Slovenija je imela težave tudi z

⁹² Evropska agencija za okolje, [Kakovost evropskih kopalnih voda leta 2016](#), 2017, str. 17.

⁹³ Ministrstvo za okolje in prostor, [Kopalne vode](#).

⁹⁴ Evropska agencija za okolje, [Stanje kopalnih voda](#).

⁹⁵ Evropska agencija za okolje, [Kakovost evropskih kopalnih voda leta 2017](#), 2018, str. 21.

⁹⁶ [COM\(2017\) 749 final](#) in [SWD\(2017\) 445 final](#).

razmejitvijo aglomeracij in s posameznimi sistemi, kot so greznice. Komisija spremlja te primere neskladnosti.

Za zagotovitev, da se odpadne vode v preostalih aglomeracijah ustrezno zbirajo in obdelujejo, je potrebna naložba v višini približno 420 milijonov EUR⁹⁷. Načrtovani projekti naj bi bili dokončani šele leta 2021, kar daleč presega rok do leta 2015, določen v pristopni pogodbi Slovenije. Slovenija mora zato čim prej dokončati projekte za aglomeracije, ki kršijo direktivo.

Direktiva o nitratih

Kar zadeva nitrate, imajo slovenske reke izredno nizke koncentracije nitratov. Ravni nitratov v slovenskih rekah so v povprečju nižje od 10 mg/l, čeprav so se koncentracije v obdobju 2012–2015 zvišale v primerjavi z obdobjem 2008–2011. Poleg tega se je v istih obdobjih delež merilnih postaj podzemne vode s povprečno koncentracijo nitratov nad 50 mg/l povečal s 7,7 % na 11,6 %. Slovenija svoj akcijski program za nitrate uporablja po vsej državi, saj je celotno ozemlje Slovenije opredeljeno kot območje, ranljivo za onesnaževanje z nitrati.

Direktiva o poplavah

Z direktivo o poplavah je bil vzpostavljen okvir za oceno in obvladovanje poplavne ogroženosti, katerega cilj je zmanjšanje škodljivih posledic, povezanih z večjimi poplavami.

Slovenija je sprejela in sporočila svoje prve načrte za obvladovanje poplavne ogroženosti na podlagi Direktive, Evropska komisija pa jih je ocenila.

V oceni Komisije je bilo ugotovljeno, da so bila v določitev ciljev in načrtovanje ukrepov, ki se osredotočajo na preprečevanje, zaščito in pripravljenost, vložena precejšnja prizadevanja, ki so prinesla pozitivne rezultate. Ocena je pokazala tudi, da načrti Slovenije za obvladovanje poplavne ogroženosti tako kot pri drugih državah članicah še ne vključujejo izhodišča za spremljanje napredka, doseženega pri izvajanju ukrepov (in tudi z razširitvijo ciljev). Poleg tega obstaja možnost za okrepitev vidika udeležbe javnosti in dejavnega vključevanja zainteresiranih strani v zvezi z načrtom za obvladovanje poplavne ogroženosti.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Nadaljnje izboljšanje spremljanja površinskih voda z zajetjem vseh ustreznih elementov kakovosti za vse vrste voda ter dokončanje priprave ocenjevalnih metod za vse ustrezne biološke elemente kakovosti za vse vrste voda.
- Sprejetje ukrepov za zagotovitev izvajanja ukrepov za obravnavo hidromorfoloških obremenitev, po

potrebi s pregledom dovoljenj/koncesij in dodelitvijo potrebnih sredstev.

- Dokončanje potrebnih projektov, da se čim prej zagotovi popolna skladnost z direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode.
- Zagotovitev učinkovitega izvajanja ukrepov za obravnavo onesnaževanja s hranili iz kmetijstva v skladu z zakonodajnimi spremembami iz leta 2015.
- Sprejetje ukrepov za okrepitev vidika udeležbe javnosti in dejavnega vključevanja zainteresiranih strani v zvezi z načrtom za obvladovanje poplavne ogroženosti.

Kemikalije

EU si prizadeva zagotoviti, da se bodo kemikalije do leta 2020 proizvajale in uporabljale na načine, s katerimi se bodo čim bolj zmanjšali vsi pomembni škodljivi učinki na zdravje ljudi in okolje. Pripravlja se strategija EU za nestrupeno okolje, ki spodbuja inovacije in razvija trajnostne nadomestke, vključno z nekemičnimi možnostmi.

Zakonodaja EU o kemikalijah⁹⁸ zagotavlja osnovno varstvo človekovega zdravja in okolja. Zagotavlja tudi stabilnost in predvidljivost za podjetja, ki delujejo na notranjem trgu.

Evropska agencija za kemikalije (ECHA) je leta 2016 objavila poročilo o izvajanju uredbe o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH) ter uredbe o razvrščanju, označevanju in pakiranju (CLP)⁹⁹, ki je pokazalo, da se dejavnosti izvrševanja še razvijajo. Države članice tesno sodelujejo v Forumu za izmenjavo informacij o izvrševanju¹⁰⁰. To sodelovanje je pokazalo, da je mogoče, kjer je stopnja neskladnosti še vedno razmeroma visoka, povečati učinkovitost dejavnosti izvrševanja, zlasti kar zadeva obveznosti registracije in varnostne liste.

Čeprav je bil dosežen napredek, je mogoče še dodatno izboljšati in uskladiti dejavnosti izvrševanja v EU, vključno z nadzorom uvoženega blaga. Izvrševanje je v nekaterih državah članicah še vedno slabo, zlasti glede nadzora uvoza in obveznosti v dobavni verigi. Arhitektura izvrševanja je v večini držav EU zapletena in projekti izvrševanja kažejo na razlike v skladnosti med državami članicami.

⁹⁸ Za kemikalije se zlasti uporablja uredba REACH (UL L 396, 30.12.2006, str. 1), za razvrščanje, označevanje in pakiranje pa uredba o razvrščanju, označevanju in pakiranju (UL L 252, 31.12.2006, str. 1), skupaj z zakonodajo o biocidnih proizvodih in fitofarmacevtskih sredstvih.

⁹⁹ Evropska agencija za kemikalije, [Poročilo o izvajanju uredb REACH in CLP iz leta 2016](#).

¹⁰⁰ Agencija ECHA, na podlagi projektov [REF-1](#), [REF-2](#) in [REF-3](#).

⁹⁷ [COM\(2017\) 749 final](#) in SWD(2017) 445 final.

V študiji Komisije iz leta 2015 je bil že poudarjen pomen usklajenega nadzora trga in izvrševanja pri izvajanju uredbe REACH na ravni držav članic in navedeno je bilo, da je to ključni dejavnik uspeha pri delovanju usklajenega enotnega trga¹⁰¹.

Komisija je marca 2018 objavila oceno uredbe REACH¹⁰². V oceni je ugotovljeno, da uredba REACH uresničuje svoje cilje, vendar je napredek počasnejši od pričakovanega. Poleg tega je registracijska dokumentacija pogosto nepopolna. V oceni je poudarjena potreba po okrepljenem izvrševanju obveznosti s strani vseh udeležencev, tudi registracijskih zavezancev, nadaljnjih uporabnikov in zlasti uvoznikov, da bi se zagotovili enaki konkurenčni pogoji, izpolnili cilji uredbe REACH in zagotovila skladnosti z ukrepi, predvidenimi za izboljšanje okoljske skladnosti in upravljanja. V zvezi s tem se je poročanje o dejavnostih izvrševanja držav članic štelo za pomembno.

V Sloveniji je za izvajanje uredb REACH in CLP odgovoren Urad Republike Slovenije za kemikalije (URSK), ki je organ v sestavi Ministrstva za zdravje¹⁰³.

Večja trajnost mest

Politika EU za razvoj mest spodbuja mesta k uvedbi politik za trajnostno urbanistično načrtovanje in projektiranje. Te bi morale vključevati inovativne pristope za javni mestni prevoz in mobilnost, trajnostne stavbe, energijsko učinkovitost in ohranjanje biotske raznovrstnosti v mestih.

Prebivalstvo, ki živi na mestnih območjih v Evropi, naj bi se do leta 2050 povečalo na nekaj več kot 80 %¹⁰⁴. Mestna območja predstavljajo posebne izzive za okolje in zdravje ljudi, zagotavljajo pa tudi priložnosti za učinkovitejšo rabo virov. EU s pobudami, kot so nagrada za zeleno prestolnico¹⁰⁵, nagrada zeleni list¹⁰⁶ in orodje za zelena mesta¹⁰⁷, spodbuja občine, da postanejo bolj zelene.

Financiranje bolj zelenih mest

Slovenija je za trajnostni razvoj mest namenila približno 122 milijonov EUR ali 4 % sredstev kohezijske politike. To vključuje 112 milijonov EUR ali 7,9 % na podlagi Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in 10 milijonov EUR ali 1,1 % na podlagi kohezijskega

sklada¹⁰⁸.

Slovenija sodeluje v Evropski mreži za urbani razvoj (UDN)¹⁰⁹, ki vključuje več kot 500 mest po vsej EU, odgovornih za izvajanje celovitih ukrepov na podlagi strategij trajnostnega razvoja mest, ki jih v obdobju 2014–2020 financira ESRR.

Od pobud Mreže za urbani razvoj sklad ESRR podpira inovativne urbanistične ukrepe, da se preskusijo nove in nedokazane rešitve za urbane izzive. Skupni proračun sklada ESRR za inovativne urbanistične ukrepe za obdobje 2014–2020 znaša 372 milijonov EUR. Slovenija je prejela sredstva za dva inovativna urbanistična ukrepa na področju krožnega gospodarstva: projekt Applause v Ljubljani in projekt Urbana zemljina za hrano v Mariboru¹¹⁰.

Sodelovanje v urbanih pobudah in mrežah EU

Slovenske občine so na splošno vključene v pobude EU o varstvu okolja in podnebnih spremembah.

Ljubljana je leta 2016 prejela nagrado EU za zeleno prestolnico¹¹¹, ker je uvedla celovit sklop politik, da bi mesto postalo bolj trajnostno.

Pet slovenskih občin je vključenih v 11 različnih tematskih mrež¹¹² v okviru pobude URBACT¹¹³ za podporo trajnostnemu razvoju mest. Nekatere od teh mrež, kot so Active Travel Network Results in Urban Green Labs, imajo tudi okoljski vidik. Zdi se, da je Maribor najdejavnejše slovensko mesto v pobudi URBACT, saj sodeluje v šestih mrežah.

K trajnosti slovenskih mest je prispevalo tudi več projektov programa Obzorje 2020, na primer, projekt CIVITAS Prosperity, opisan v nadaljevanju tega poglavja.

¹⁰¹ Evropska komisija, [Monitoring the Impacts of REACH on Innovation, Competitiveness and SMEs \(Spremljanje učinkov uredbe REACH na inovacije, konkurenčnost in MSP\)](#), končno poročilo, 2015.

¹⁰² [COM\(2018\) 116](#).

¹⁰³ Urad ECHA, [Nacionalni inšpektorati – Slovenija](#).

¹⁰⁴ Evropska komisija, Eurostat, [Urbana Evropa](#), 2016, str. 9.

¹⁰⁵ Evropska komisija, [Zelena prestolnica Evrope](#).

¹⁰⁶ Evropska komisija, [Nagrada evropski zeleni list](#).

¹⁰⁷ Evropska komisija, [Orodje za zelena mesta](#).

¹⁰⁸ [Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020](#), 2014, str. 200.

¹⁰⁹ Evropska komisija, [Mreža za urbani razvoj](#).

¹¹⁰ [Pobuda Inovativni urbanistični ukrepi](#).

¹¹¹ Evropska komisija, [Ljubljana postala zelena prestolnica Evrope 2016](#).

¹¹² URBACT, [Povezane mreže po državah](#).

¹¹³ Program URBACT je program evropskega teritorialnega sodelovanja, katerega cilj je spodbujanje trajnostnega integriranega urbanega razvoja v mestih po vsej Evropi.

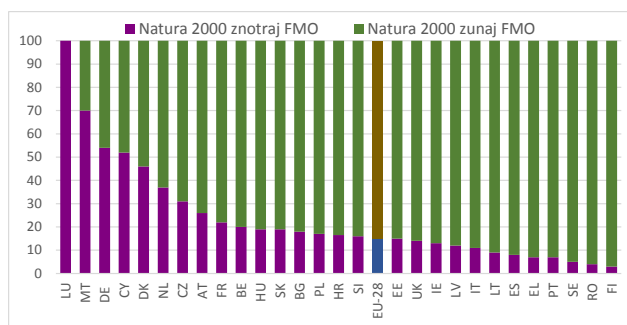
Od junija 2018 je 29 slovenskih mest dejavno vključenih tudi v pobudo Konvencije županov EU za podnebne spremembe in energijo.

Glede na to, da je leta 2017 20,7 % ljudi, ki živijo v slovenskih mestih, izjavilo, da je njihova soseska prizadeta zaradi onesnaženja, umazanije ali drugih okoljskih težav (povprečje EU je bilo približno 20 %) ¹¹⁴, bi bilo treba taka prizadevanja močno spodbujati.

Narava in mesta

Približno 18 % slovenskega omrežja Natura 2000 je v funkcionalnih mestnih območjih ¹¹⁵, kar je nad 15-odstotnim povprečjem EU (glej sliko 19).

Slika 19: Delež omrežja Natura 2000 v funkcionalnih mestnih območjih ¹¹⁶

Ljubljana je sodelovala v projektu „Green Surge“ za obdobje 2013–2017 (Green Infrastructure and Urban Biodiversity for Sustainable Urban Development and the Green Economy – Zelena infrastruktura in urbana biotska raznovrstnost za trajnostni urbani razvoj ter zeleno gospodarstvo). Namen projekta je bil opredeliti, razviti in preskusiti načine povezovanja zelenih površin, biotske raznovrstnosti, ljudi in zelenega gospodarstva, da bi se soočili z velikimi urbani izzivi, povezanimi s prilagajanjem podnebnim spremembam, demografskimi spremembami, zdravjem ljudi in dobrim počutjem ¹¹⁷.

Širjenje urbanih območij

Leta 2009 je tehtana stopnja širjenja urbanih območij Slovenije znašala 1,73 UPU/m ²¹¹⁸ v primerjavi z evropskim povprečjem (EU-28 + 4), ki je znašalo 1,64 UPU/m ², v obdobju 2006–2009 pa se je zvišala za 13 % ¹¹⁹.

¹¹⁴ Eurostat, [Onesnaženje, umazanija ali druge okoljske težave glede na stopnjo urbanizacije](#).

¹¹⁵ Evropska komisija, [Opredelitev funkcionalnih mestnih območij](#).

¹¹⁶ Evropska komisija, [Sedmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji](#), 2017, str. 121.

¹¹⁷ Evropska komisija, [GREEN SURGE](#).

¹¹⁸ Enote urbane permeacije merijo velikost pozidanega območja in stopnjo razpršenosti po regiji.

¹¹⁹ Evropska agencija za okolje, [Širjenje urbanih območij, Priloga I](#), 2014, str. 4 in 5.

Prometni zastoji in mobilnost v mestih

Prometni zastoji niso med glavnimi okoljskimi vprašanji, ki vplivajo na Slovenijo. Vendar so številne teme, ki so zajete v tem poročilu, delno povezane s prometnimi zastoji, zlasti kakovost zraka in hrup.

V Sloveniji je bilo leta 2016 531 osebnih avtomobilov na 1 000 prebivalcev, kar je nekoliko nad povprečjem EU, ki znaša 505 avtomobilov. To je povečanje v primerjavi z letom 2014, ko je bilo na 1 000 prebivalcev 518 osebnih avtomobilov ¹²⁰. Kljub temu povečanju se število ur, letno preživetih v prometnih zastojih, ni povečalo. Slovenija je s 27,39 ure v prometnih zastojih leta 2014 in 26,95 ure leta 2016 v skladu s povprečjem EU glede prometnih zastojev ¹²¹.

Prometna obremenjenost v slovenskih mestih je na splošno majhna. Ljubljana je edino mesto z nekoliko visoko ravno zastojev v cestnem prometu ¹²². V primerjavi z drugimi evropskimi mesti (mesti EU ter norveškimi, švicarskimi in ruskimi mesti) je Ljubljana na 202 mestu od 215 mest na seznamu.

Osebnih avtomobilov predstavlja 86,3 % notranjega potniškega prometa v Sloveniji (povprečje EU-28 je 82,9 %). Avtobusi in trolejbusi predstavljajo približno 11,8 % (povprečje EU je 9,4 %) potniškega prometa, vlaki pa le 2 % (povprečje EU je 7,7 %) ¹²³. S tem je Slovenija postala država EU s četrtem največjim deležem prevoza z osebnimi avtomobili za Portugalsko, Litvo in Združenim kraljestvom. Avtomobili so v Sloveniji najljubši način prevoza, 3,4 % nad povprečjem EU, železniški promet pa je precej manj priljubljen (5,7 % pod povprečjem EU) ¹²⁴.

66,7 % tovornega prometa poteka po cesti (povprečje EU je 76,4 %) in 33,3 % po železnici (povprečje EU je 17,4 %) ¹²⁵. Te številke kažejo na visoko stopnjo okoljske trajnosti, zlasti delež železniškega prevoza tovora, ki je za 15,9 % nad povprečjem EU.

Vendar je poleg podatkov o tovornem prometu za prometni sektor države značilna visoka energetska in ogljikova intenzivnost.

Slovenija se osredotoča na razvoj svojega avtomobilskega trga. Ocenjuje se, da bo do leta 2020 1 % avtomobilov v obtoku električnih avtomobilov, do leta 2030 pa se bo ta delež po ocenah povečal na 16,9 %. Slovenija ima dobre zmogljivosti za polnjenje – ena javna polnilna postaja na vsakega 1,64 električnega vozila. Razvoj trga z električnimi vozili podpirajo trenutno veljavni ali načrtovani ukrepi, kot so davčne oprostitve in ugodnosti

¹²⁰ Eurostat, [Osebnih avtomobilov na 1 000 prebivalcev](#), 2018.

¹²¹ Evropska komisija, [Število ur, letno preživetih v zastojih v cestnem prometu](#).

¹²² TOMTOM, [TOMTOM Traffic Index \(Indeks prometa TOMTOM\)](#).

¹²³ Eurostat, [Statistika potniškega prometa glede na načine prevoza](#).

¹²⁴ Eurostat, [Razdelitev načinov prevoza v potniškem prometu](#).

¹²⁵ Eurostat, [Razdelitev načinov prevoza v tovornem prometu](#).

ter spodbude za nakup in uporabo električnih avtomobilov¹²⁶.

Lokalni organi v Sloveniji niso pravno zavezani k izvajanju načrtov za trajnostno mobilnost v mestih. Vendar je Ministrstvo za infrastrukturo, ki je pristojno za mestni promet, priznalo pomen načrtov za trajnostno mobilnost v mestih in začelo podpirati ukrepe teh načrtov na različnih ravneh. Med drugim je razvilo nacionalno platformo za trajnostno mobilnost. Poleg tega Slovenija (Ljubljana) sodeluje v projektu Prosperity v okviru programa Obzorje 2020. Namen tega projekta je okrepiti zmogljivost mest za razvoj in izvajanje načrtov za trajnostno mobilnost v mestih, ki resnično izražajo duh smernic EU glede zadevnih načrtov, namesto da bi ustvarili le dodatno papirno dokumentacijo.

Slovenija razvija in preskuša inovativne ukrepe za upravljanje prometa za zmanjšanje energetske in ogljične intenzivnosti prometa. Instrument za povezovanje Evrope na primer sofinancira nacionalno pobudo za vzpostavitev centra za upravljanje prometa. Ta center bo pomagal nadzorovati in upravljati promet ter zagotavljati informacije, povezane s prometom. Ko bo vzpostavljen, bi moral izboljšati mobilnost in prometno varnost ter zmanjšati okoljsko škodo¹²⁷.

¹²⁶ Evropska komisija, [Promet v Evropski uniji, sedanjí trendi in vprašanja](#), 2018.

¹²⁷ INEA, [Integracija upravljanja prometa v nacionalnem centru za upravljanje prometa 2](#).

DEL II: Omogočiten okvir: orodja za izvajanje

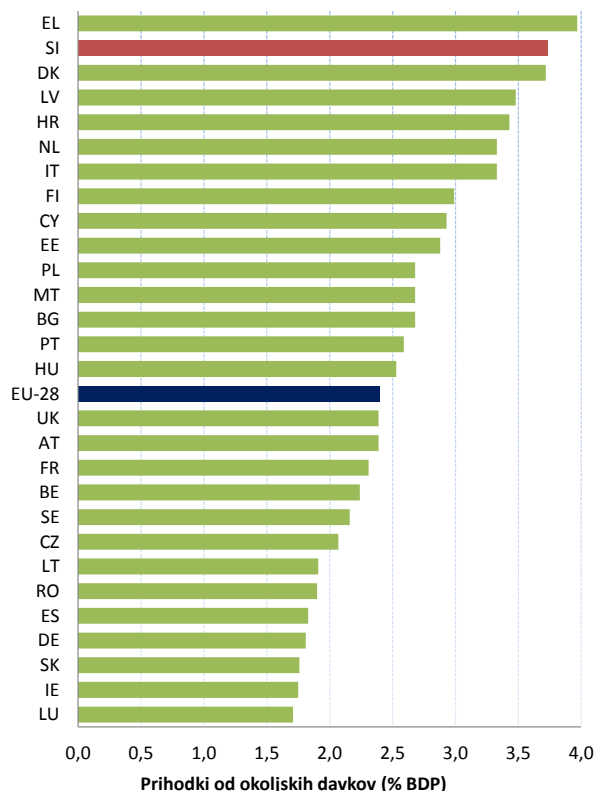
4. Zelena obdavčitev, zelena javna naročila, financiranje okoljskih projektov in naložbe

Zelena obdavčitev in okolju škodljive subvencije

Finančne spodbude, obdavčevanje in drugi ekonomski instrumenti so uspešni in učinkoviti načini za doseganje ciljev okoljske politike. Akcijski načrt za krožno gospodarstvo spodbuja njihovo uporabo. Okolju škodljive subvencije se spremljajo v okviru evropskega semestra in procesa upravljanja energetske unije.

Prihodki Slovenije od davkov v zvezi z okoljem ostajajo nad povprečjem EU. Okoljski davki so leta 2017 znašali 3,73 % BDP (povprečje EU-28: 2,4 %), kot je prikazano na sliki 20, davki na energijo pa 3,16 % BDP, v primerjavi s povprečjem EU, ki je znašalo 1,84 %. Istega leta so okoljski davki obsegali 10,13 % skupnih prihodkov od davkov in prispevkov za socialno varnost (precej več od povprečja EU-28, ki je znašalo 5,97 %).

Slika 20: Prihodki od okoljskih davkov kot % BDP (2017)¹²⁸

¹²⁸ Eurostat, [Prihodki od okoljskih davkov](#), 2017.

Slovenija je uvedla osem davkov na onesnaževanje in vire. Ti davki so na:

- emisije CO₂,
- uporabo mazalnih olj in tekočin,
- onesnaževanje okolja zaradi ustvarjanja odpadkov z izrabljenimi pnevmatikami, ki nastanejo z uporabo pnevmatik,
- onesnaževanje okolja zaradi uporabe embalaže in embalaranega blaga ter posledično nastajanja odpadne embalaže,
- onesnaževanje okolja zaradi uporabe električne in elektronske opreme, vključno s prenosnimi baterijami in akumulatorji, ter posledično nastajanja odpadne električne in elektronske opreme,
- onesnaževanje okolja zaradi uporabe hlapnih organskih spojin,
- onesnaževanje okolja zaradi odvajanja komunalne odpadne vode in
- onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov na odlagališčih¹²⁹.

Zelena javna naročila

Politike EU za zelena javna naročila države članice spodbujajo k sprejemanju dodatnih ukrepov za uporabo meril za zelena javna naročila pri vsaj 50 % javnih razpisov. Evropska komisija prispeva k povečanju uporabe javnega naročanja kot strateškega orodja za podporo varstvu okolja.

Kupna moč javnih naročil v EU znaša približno 1,8 bilijona EUR (približno 14 % BDP). Znatno delež tega denarja gre v sektorje z velikim vplivom na okolje, kot je gradbeništvo ali promet. Zato lahko zelena javna naročila pomagajo znatno zmanjšati negativni vpliv javne porabe na okolje in pomagajo podpirati trajnostna inovativna podjetja. Komisija je predlagala merila EU za zelena javna naročila¹³⁰.

Slovenija je bila ena od prvih držav EU, v kateri so zelena javna naročila postala obvezna. Cilj nacionalnega

¹²⁹ Ministrstvo za finance, [Okoljske dajatve](#), 2018.

¹³⁰ Komisija je v svojem sporočilu „Javna naročila za boljše okolje“ ([COM\(2008\) 400](#)) priporočila določitev postopka za oblikovanje skupnih meril za zelena javna naročila. Osnovni koncept zelenih javnih naročil temelji na razpoložljivosti jasnih, preverljivih, upravičenih in ambicioznih okoljskih meril za izdelke in storitve na podlagi pristopa življenjskega kroga in znanstvenih dokazov.

akcijskega načrta za zeleno javno naročanje je bil, da bi moralo 50 % dodeljenih naročil vključevati zelena javna naročila do leta 2012. V cilj glede zelenih javnih naročil je vključenih osem kategorij izdelkov: papir, električna energija, pisarniška oprema, pohištvo, prevoz, živila in gostinske storitve, gradbeništvo, čistila in storitve čiščenja.

Študija Evropskega parlamenta je pokazala, da je bil prejšnji nacionalni akcijski načrt za zelena javna naročila¹³¹ delno izveden. Vendar Slovenija trenutno nima nacionalnega akcijskega načrta za zelena javna naročila¹³², saj načrt iz leta 2009 ni več veljaven.

Januarja 2018 je začela veljati nova uredba o zelenih javnih naročilih kot del okvirnega programa za prehod na zeleno gospodarstvo. S to uredbo se je število kategorij izdelkov in storitev, za katere so zelena javna naročila obvezna, razširilo na 20 (dodani so bili na primer gradnja cest, ulična razsvetljava in tekstil). V njej so bili opredeljeni cilji za vsak izdelek ali storitev (npr. 15 % hrane bi moralo biti ekološke, 50 % pisarniškega papirja in higienskih papirnih izdelkov bi moralo izhajati iz trajnostno upravljanih gozdov in vsaj 50 % električne energije bi moralo biti iz obnovljivih virov ali soproizvodnje z velikim izkoristkom)¹³³. Vendar uredba ne vsebuje nobenih sankcij za neskladnost.

Pripravljene so bile smernice za različne kategorije izdelkov, da bi organizacijam pomagali pri pravilnem izvajanju zelenih javnih naročil. Te smernice večinoma temeljijo na merilih EU za zelena javna naročila.

Kljub zahtevam glede zelenih javnih naročil je uporaba zelenih javnih naročil še vedno majhna. Leta 2015 so javni naročniki dodelili 5 396 javnih naročil (ali 9 305 sklopov) v znesku skoraj 1,6 milijarde EUR. Vsaj ena okoljska zahteva je bila vključena v 1 528 sklopov, kar je predstavljalo 16 % vseh sklopov, za katere je bil leta 2015 objavljen razpis. Vrednost teh sklopov je bila 276 milijonov EUR, kar predstavlja 17 % skupne vrednosti razpisov¹³⁴. Stanje se je nekoliko izboljšalo v primerjavi z letom 2013, ko so javni naročniki zahteve glede zelenih javnih naročil vključili le v 11,7 % pogodb ali 8 % po vrednosti.

Slovenski organi vsako leto organizirajo več konferenc in delavnic za pomoč pri izvajanju zelenih javnih naročil, pa tudi dejavnosti usposabljanja za naročnike.

Vzpostavljena je bila tudi služba za pomoč uporabnikom in v kratkem bo vzpostavljeno povezano omrežje strokovnjakov za nekatere izdelke/storitve, ki bo sodelovalo s službo za pomoč uporabnikom.

Slovenija izstopa kot ena od redkih držav članic z obveznimi zahtevami glede zelenih javnih naročil, vendar bi se lahko dejanska uporaba zelenih javnih naročil še izboljšala.

Financiranje okoljskih projektov in naložbe

Države članice morajo v skladu s pravili evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI) spodbujati pomen okolja in podnebja v svojih strategijah in programih financiranja za ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo, razvoj podeželja in pomorsko politiko.

Za trajnost je treba mobilizirati javne in zasebne vire financiranja¹³⁵. Uporaba evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI)¹³⁶ je bistvena za doseganje okoljskih ciljev in njihovo vključitev v druga področja politike. Drugi instrumenti, kot so Obzorje 2020, program LIFE¹³⁷ in Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI)¹³⁸, lahko prav tako podprejo izvajanje in širjenje dobre prakse.

Evropski strukturni in investicijski skladi za obdobje 2014–2020

Slovenija je v okviru nacionalnega operativnega programa iz skladov ESI za obdobje 2014–2020 prejela 3,87 milijarde EUR. To pomeni, da ima Slovenija s svojim nacionalnim prispevkom v višini 1,02 milijarde EUR skupni proračun v višini 4,9 milijarde EUR za vlaganje v državo znotraj okvira skladov ESI¹³⁹. Področja naložb vključujejo inovativnost in konkurenčnost podjetij, podporo MSP, podporo kmetijskim in ribiškim gospodarstvom, nizkoogljično gospodarstvo, promet, okolje, trajnostno zaposlovanje, socialno vključevanje, izobraževanje in javno upravo.

Kohezijska politika

Slovenija bo prejela približno dobre 3 milijarde EUR sredstev kohezijske politike za obdobje 2014–2020,

¹³¹ Evropski parlament, [Green Public Procurement and the Action Plan for the Circular Economy \(Zelena javna naročila in akcijski načrt za krožno gospodarstvo\)](#), 2017, str. 79–80.

¹³² Nacionalni akcijski načrt za zelena javna naročila je obravnavan v [sporočilu iz leta 2003](#). Države članice so bile pozvane, naj do leta 2006 pripravijo nacionalni akcijski načrt in ga nato vsaka tri leta posodobijo.

¹³³ Slovenska vlada, [Uredba o zelenem javnem naročanju](#), 2018.

¹³⁴ Najnovejše informacije o razvojnih dejavnostih članov svetovalne skupine za zelena javna naročila v zvezi z zelenimi javnimi naročili (oktober 2016).

¹³⁵ Glej na primer [Akcijski načrt o financiranju trajnostne rasti \(COM\(2018\) 97\)](#).

¹³⁶ Tj. Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad (ESS), Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR). Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad in Evropski socialni sklad se imenujejo „skladi kohezijske politike“.

¹³⁷ Evropska komisija, [Program LIFE](#).

¹³⁸ Evropska investicijska banka, [Evropski sklad za strateške naložbe, 2016](#).

¹³⁹ Evropska komisija, [Evropski strukturni in investicijski skladi \(Informativni pregled za Slovenijo\)](#), 2016.

vključno s 64 milijoni EUR za evropsko teritorialno sodelovanje in 718,8 milijona EUR iz Evropskega socialnega sklada. Država ima en operativni program, ki zajema dve regiji: manj razvito Vzhodno Slovenijo in bolj razvito Zahodno Slovenijo. V sedanjem obdobju je bil izveden jasen premik od podpore, ki temelji na infrastrukturi, k večjim vlaganjem v inovacije in podjetništvo¹⁴⁰.

Sredstva EU so ključno sredstvo za zaščito okolja v državah članicah EU¹⁴¹.

Od proračuna Slovenije za kohezijsko politiko je bilo več kot 570 milijonov EUR dodeljenih za zaščito okolja ter učinkovito in trajnostno uporabo virov. Ta znesek vključuje nedavne dodatne prerazporeditve za ta sektor. V celotnem proračunu Slovenije za kohezijsko politiko predstavlja približno 18,7 %, kar je več od povprečja EU, ki znaša približno 11 %¹⁴².

Ključna prednostna naloga Slovenije je vodni sektor. Zanj je dodeljenih približno 300 milijonov EUR (161 milijonov EUR za čiščenje komunalne odpadne vode, 125 milijonov EUR za pitno vodo in 14 milijonov EUR za druge ukrepe za vodo). Druga največja dodelitev v višini 90 milijonov EUR je namenjena prilagajanju podnebnim spremembam, zlasti za ukrepe za zaščito pred poplavami. Za učinkovito rabo zemljišč v mestnih območjih (vključno s sredstvi za obnovo stavb na degradiranih mestnih območjih) je namenjenih 47 milijonov EUR, ki jim sledi 44 milijonov EUR za zaščito območij Natura 2000 in biotske raznovrstnosti. Nadaljnjih 41 milijonov EUR je bilo dodeljenih za zaščito, razvoj in spodbujanje kulturne in naravne dediščine. Ukrepom za kakovost zraka je namenjenih 39 milijonov EUR. Poleg tega je 8 milijonov EUR namenjenih podpori okolju prijaznim proizvodnim procesom in učinkoviti rabi virov v MSP¹⁴³.

Projekt zbiranja in čiščenja odpadne vode na območju Ljubljane je eden od največjih okoljskih projektov, ki jih podpira kohezijska politika. Zaradi tega projekta bo več kot 20 000 prebivalcev mesta priključenih na kanalizacijo in sistem za čiščenje odpadnih voda, raven čiščenja pa se bo izboljšala. Ti rezultati bodo pomagali Slovenijo približati zahtevam direktive o čiščenju komunalne odpadne vode¹⁴⁴.

Sredstva EU za obdobje 2007–2013 so bila v celoti porabljena¹⁴⁵.

Razvoj podeželja

Program razvoja podeželja Slovenije (PRP) določa prednostne naloge države za uporabo 1,1 milijarde EUR, ki so na voljo za obdobje 2014–2020. Ta sredstva vključujejo 838 milijonov EUR iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP)¹⁴⁶.

Program razvoja podeželja ima tri prednostne naloge. Prva je obnavljanje, ohranjanje in izboljšanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom (približno ena tretjina slovenskih kmetijskih površin je vključena v financirane pogodbe za izboljšanje biotske raznovrstnosti ter upravljanja voda in tal). Druga je povečanje konkurenčnosti kmetijskega sektorja in trajnostno gozdarstvo (2,9 % kmetij prejema podporo za gospodarske in okoljske naložbe, tudi za učinkovitejšo rabo virov). Tretja prednostna naloga je povečanje socialne vključenosti in lokalni razvoj podeželskih območij – 66 % prebivalstva bi moralo biti vključenega v strategije lokalnega razvoja. Pričakuje se, da bo zaradi programa ustvarjenih približno 420 delovnih mest.

Eden od projektov EKSRP-PRP z naslovom „Očistimo vodo“, ki se izvaja v okviru pobude LEADER¹⁴⁷, je bil namenjen prebivalstvu dveh občin na vrhu hriba – Škofje Loke in Gorenje vasi. Projekt je ozaveščal lokalno prebivalstvo o možnostih in zahtevah za izgradnjo malih čistilnih naprav do 50 PE na tej zahtevni lokaciji in spodbujal izgradnjo obratov¹⁴⁸.

¹⁴⁰ Portal odprtih podatkov za sklade ESI.

¹⁴¹ „Cilji skladov ESI se uresničujejo v skladu z načelom trajnostnega razvoja in ob spodbujanju cilja Unije o ohranjanju, varovanju in izboljšanju kakovosti okolja iz člena 11 in člena 191(1) PDEU, ob upoštevanju načela onesnaževalec plača“, člen 8, Uredba (EU) št. 1303/2013.

¹⁴² Evropska komisija, [Vključevanje okolja v kohezijsko politiko v obdobju 2014–2020: Poročilo Evropske mreže okoljskih organov – delovna skupina organov upravljanja \(ENEA-MA\)](#), 2016.

¹⁴³ Operativni program za izvajanje kohezijske politike EU v obdobju 2014–2020 v Sloveniji, 2018.

¹⁴⁴ COWI-MILIEU, Študija o vključevanju okoljskih vprašanj v sklade

kohezijske politike (ESRR, ESS, Kohezijski sklad), 2017, str. 246.

¹⁴⁵ Evropska komisija, [Kohezijska politika – Podpiranje rasti in delovnih mest v Sloveniji \(2007–2013\)](#), 2016, in Evropska komisija, Stopnja absorpcije sredstev strukturnih skladov v obdobju 2007–2013, 2018.

¹⁴⁶ Evropska komisija, [Informacije o programu razvoja podeželja za Slovenijo za obdobje 2014–2020](#).

¹⁴⁷ LEADER je metoda lokalnega razvoja, ki se že 20 let uporablja za vključevanje lokalnih akterjev v oblikovanje in izvajanje strategij, odločanje in dodeljevanje sredstev za razvoj njihovih podeželskih območij. V okviru razvoja podeželja se LEADER izvaja v okviru nacionalnih in regionalnih programov razvoja podeželja.

¹⁴⁸ Evropska mreža za razvoj podeželja, [Brošura projektov, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, Podeželska gospodarstva](#),

Pri vključevanju okoljskih vprašanj v skupno kmetijsko politiko (SKP) sta dve ključni področji: (i) uporaba EKS RP za plačila za okolju prijazno gospodarjenje z zemljišči in druge okoljske ukrepe ter (ii) zagotavljanje učinkovitega izvajanja prvega stebra SKP v zvezi z navzkrižno skladnostjo in „ekologizacijo“ (zelena komponenta). Neposredna dodeljena sredstva za Slovenijo za obdobje 2015–2020 znašajo 680 milijonov EUR. Od tega bo 30 % namenjenih zelenim praksam, ki koristijo okolju¹⁴⁹.

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Slovenija prejme za sofinanciranje ribištva in pomorskega sektorja približno 32,6 milijona EUR, vključno s prispevkom EU v višini 24,8 milijona EUR¹⁵⁰.

To pomaga financirati projekte v trajnostnem ribištvo (prednostna naloga 1 operativnega programa) in trajnostnem ribogojstvu (prednostna naloga 2), ki koristijo okolju¹⁵¹. Približno 36 % ali 9 milijonov EUR¹⁵² sredstev je namenjenih okoljskim projektom.

Instrument za povezovanje Evrope

Instrument za povezovanje Evrope (IPE) je ključni instrument financiranja EU, ki je bil razvit posebej za usmerjanje naložb v evropske prometne, energetske in digitalne infrastrukture. Njegov cilj je odpraviti ugotovljene manjkajoče povezave in ozka grla ter spodbujati trajnost.

Slovenija je do konca leta 2017 podpisala pogodbe za 209 milijonov EUR za projekte v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope¹⁵³. Za financiranje na področju prometa v okviru Instrumenta za povezovanje Evrope je železniški sektor prejel največji prispevek (za drugi tir „Divača–Koper“), sledile so mu ceste in pomorski promet¹⁵⁴.

Kar zadeva energijo, se je iz Instrumenta za povezovanje Evrope financiralo več projektov TEN-E v skupnem interesu¹⁵⁵. To vključuje 40 milijonov EUR nepovratnih sredstev Instrumenta za povezovanje Evrope za projekt pametnih omrežij, ki izboljšuje povezave med elektroenergetskimi omrežji Slovenije in Hrvaške ter povečuje uporabo obnovljivih virov energije v regiji¹⁵⁶.

¹⁴⁹ [gospodarna z viri](#), 2018.

¹⁴⁹ [Uredba \(EU\) 1307/2013](#).

¹⁵⁰ Evropska komisija, [Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo](#), Slovenija, 2015.

¹⁵¹ [Operativni Program ESPR](#), 2014.

¹⁵² Evropska komisija, [Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo](#), Slovenija, 2015.

¹⁵³ Evropska komisija, [Poročilo o posameznih državah v okviru evropskega semestra za Slovenijo](#), 2018, str. 14.

¹⁵⁴ Evropska komisija, [Instrument za povezovanje Evrope – Nepovratna sredstva za promet za obdobje 2014–2017, Slovenija](#), 2018.

¹⁵⁵ Evropska komisija, [Projekti v skupnem interesu](#).

¹⁵⁶ Evropska komisija, <https://ec.europa.eu/inea/en/news->

Obzorje 2020

Slovenija sredstva programa Obzorje 2020 prejema od začetka njegovega izvajanja leta 2014. Do januarja 2019 sta 302 upravičenca prejela 84,1 milijona EUR za projekte iz delovnih programov v zvezi z družbenimi izzivi, ki obravnavajo okoljska vprašanja¹⁵⁷,¹⁵⁸.

Poleg zgoraj navedenih delovnih programov so izdatki za podnebje in biotsko raznovrstnost prisotni v celotnem programu Obzorje 2020. V Sloveniji so projekti, ki jim je bilo odobreno financiranje v vseh delovnih programih Obzorja 2020 do decembra 2018, vključevali 87 milijonov EUR, namenjenih podnebnim ukrepom (40,2 % skupnega zneska programa Obzorje 2020 za Slovenijo) in 7 milijonov EUR za ukrepe, povezane z biotsko raznovrstnostjo (3,3 % prispevka programa Obzorje 2020 Sloveniji)¹⁵⁹.

Program LIFE

Program LIFE je od začetka izvajanja leta 1992 v Sloveniji sofinanciral 42 projektov s skupno naložbo v višini 66 milijonov EUR, od tega je EU zagotovila 36 milijonov EUR¹⁶⁰.

Od doslej sofinanciranih projektov je bilo 22 projektov osredotočenih na ohranjanje narave, deset na okoljske inovacije, štirje na informacije in komunikacijo ter dva na nekdanji sklop programa LIFE za tretje države. 22 projektov je prejelo podporo v okviru sklopa programa LIFE za naravo in biotsko raznovrstnost. Ti projekti so se nanašali predvsem na ohranjanje, obnovo in/ali zaščito habitatov (npr. sladkovodnih mokrišč ali šotnih barij) in vrst (npr. slovenskih rjavih medvedov ali nočnih živali, kot so večje in netopirji). Nekateri projekti so bili namenjeni podpori upravne zmogljivosti in načrtovanju (npr. priprava programa Slovenije za upravljanje omrežja Natura 2000 za obdobje 2014–2020)¹⁶¹.

EU je v obdobju 2014–2017 približno 21 milijonov EUR namenila 13 slovenskim projektom (12 tradicionalnim in enemu projektu krepitve zmogljivosti). Slovenija je

[events/newsroom/%E2%82%AC40-million-cef-funding-to-connect-slovenian-and-croatian-electricity-grids](#).

¹⁵⁷ Evropska komisija, [Lastni izračuni na podlagi CORDA \(skupno podatkovno skladišče na področju raziskav\)](#). Najvišji znesek nepovratnih sredstev je najvišji znesek nepovratnih sredstev, ki ga določi Komisija. Običajno ustreza zaprosenemu znesku nepovratnih sredstev, vendar je lahko nižji.

¹⁵⁸ Tj. (ii) prehranska varnost, trajnostno kmetijstvo in gozdarstvo, morske in pomorske raziskave ter raziskave celinskih voda in biogospodarstvo, (iii) zanesljiva, čista in učinkovita energija, (iv) pameten, okolju prijazen in integriran prevoz ter (v) podnebni ukrepi, okolje, učinkovita raba virov in surovine.

¹⁵⁹ Evropska komisija, [Lastni izračuni na podlagi CORDA \(skupno podatkovno skladišče na področju raziskav\)](#).

¹⁶⁰ Evropska komisija, [Program LIFE: Slovenija](#).

¹⁶¹ Evropska komisija, [Program LIFE v Sloveniji](#), 2016.

Pregled izvajanja okoljske politike 2019: Slovenija

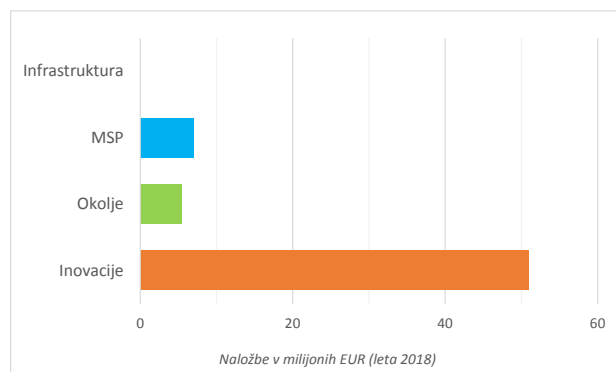
uspešna v smislu podpore programa LIFE in je bistveno preseгла nacionalne dodelitve za to obdobje¹⁶².

Evropska investicijska banka

Sredstva Evropske investicijske banke (EIB) v obdobju 2013–2017 so v Sloveniji znašala skoraj 1,6 milijarde EUR. Ta podpora je bila namenjena predvsem zagotavljanju kreditnih linij za podjetja in promet. Projektom, povezanim z okoljem, niso bila neposredno odobrena nobena posojila, razen omejenega zneska sredstev za energijsko učinkovitost in energijo iz obnovljivih virov¹⁶³.

Samo v letu 2018 je skupina EIB (Evropska investicijska banka in Evropski investicijski sklad¹⁶⁴) slovenskim podjetjem in javnim ustanovam posodila 63,5 milijona EUR, kot je prikazano na sliki 21. Od tega je bilo 5,5 milijona EUR (9 %) namenjenih okoljskim projektom.

Slika 21: Posojila EIB Sloveniji leta 2018¹⁶⁵

Evropski sklad za strateške naložbe

Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI) pomaga premostiti trenutno naložbeno vrzel v EU. Sklad EFSI je do januarja 2019 v Sloveniji mobiliziral 161 milijonov EUR. Pričakuje se, da bo to spodbudilo dodatne naložbe v višini 927 milijonov EUR¹⁶⁶.

Slovenija sodeluje v dveh odobrenih pobudah – eni za podporo prometnemu sektorju in eni za podporo MSP. Pričakuje se, da bo projekt MSP spodbudil sekundarne naložbe v višini 620 milijonov EUR, ki bodo koristile 1 700 manjšim družbam ali zagonskim podjetjem¹⁶⁷.

Nacionalno okoljsko financiranje

Slovenija je za varstvo okolja leta 2016 porabila 226,1 milijona EUR, kar je 42 % manj kot leta 2015¹⁶⁸. Od teh plačil jih je bilo 19 % namenjenih dejavnostim ravnanja z odpadki (povprečni letni delež okoljskih izdatkov, dodeljenih ravnanju z odpadki v EU, je 49,7 %). 83,1 milijona EUR je bilo namenjenega ravnanju z odpadnimi vodami (37 % celotnega zneska), 23,4 milijona EUR pa zmanjšanju onesnaževanja (10 % celotnega zneska). 11 % okoljskih izdatkov je bilo namenjenih varstvu biotske raznovrstnosti in krajine (25,8 milijona EUR). V obdobju 2012–2016 so javnofinancijska sredstva za varstvo okolja znašala 1,5 milijarde EUR¹⁶⁹.

Kot je bilo omenjeno v poročilu, je eden od izzivov Slovenije zagotoviti, da bo financiranje okolja ostalo na ustrezni ravni. Obstoječe finančne vrzeli na področjih, kot so krožno gospodarstvo, upravljanje z vodami, zelena infrastruktura, biotska raznovrstnost ali onesnaževanje zraka, povzročajo zamude pri pravilnem izvajanju okoljske zakonodaje in politik EU. Zato bi morala biti za državo prednostna naloga zagotoviti finančna sredstva za zmanjšanje vrzeli pri izvajanju.

Prednostni ukrep za leto 2019

- Mobilizacija naložb, tudi prek skladov EU, za spodbujanje trajnostnega upravljanja voda, zlasti sektorja odpadnih voda, podpiranje krožnega gospodarstva, varovanje biotske raznovrstnosti in razvoj zelene infrastrukture ter zmanjšanje onesnaževanja zraka.

¹⁶² Službe Komisije na podlagi podatkov, ki jih je predložila Izvajalska agencija za mala in srednja podjetja.

¹⁶³ Evropska investicijska banka, [Financirani projekti](#).

¹⁶⁴ EIB, [Slovenija in EIB](#), 2018.

¹⁶⁵ EIB, [Slovenija in EIB](#), 2018.

¹⁶⁶ Evropska investicijska banka, [Zemljevid projektov sklada EFSI](#).

¹⁶⁷ Evropska komisija, [Naložbeni načrt za Evropo, pregled po državah: Slovenija](#), 2018.

¹⁶⁸ Eurostat, [Splošni izdatki države po funkcijah](#), 2018.

¹⁶⁹ Eurostat, [Splošni izdatki države po funkcijah](#), 2018.

5. Krepitev okoljskega upravljanja

Informacije, udeležba javnosti in dostop do pravnega varstva

Državljeni lahko učinkoviteje varujejo okolje, če se lahko zanašajo na tri „stebre“ Aarhuške konvencije:

- (i) dostop do informacij,
- (ii) udeležba javnosti pri odločanju in
- (iii) dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah.

Za javne organe, javnost in podjetja je ključnega pomena, da se informacije o okolju delijo učinkovito in uspešno¹⁷⁰. Udeležba javnosti organom omogoča, da sprejmejo odločitve, pri katerih se upoštevajo pomisleki javnosti. Dostop do pravnega varstva je sklop jamstev, ki državljanom in nevladnim organizacijam omogočajo uporabo nacionalnih sodišč za varstvo okolja¹⁷¹. Vključuje pravico do pravnega izpodbijanja („procesno upravičenje“)¹⁷².

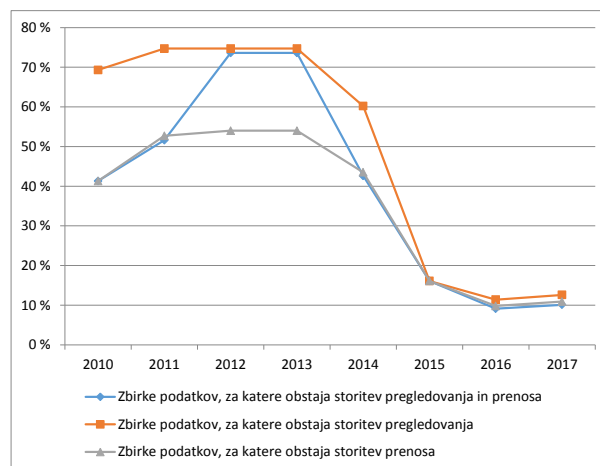
Okoljske informacije

V Sloveniji so podatki o okolju centralizirani na vladni ravni. Ministrstvo za okolje in prostor, njegova izvajalska Agencija za okolje in Direkcija za vode vsak gostijo spletni portal s takimi informacijami. Vsebina je predvsem o stanju okolja v državi in okoljski zakonodaji, vključno z nekaterimi sklici na specifično zakonodajo EU. Na teh spletiščih je večina pravnih informacij in poročil. Zagotavljajo tudi povezave na druga ustrezna spletišča. Vsa spletišča imajo poleg slovenščine na voljo tudi nekaj informacij v angleščini, čeprav je vsebine v angleščini bistveno manj od vsebine v slovenščini.

Slovenija lahko še izboljša izvajanje direktive INSPIRE. Dostopnost prostorskih podatkov prek storitev „pregledovanja in prenosa“ je slaba. Pregled uspešnosti države temelji na poročilu o izvajanju iz leta 2016¹⁷³ in najnovejših podatkih o spremljanju iz leta 2017¹⁷⁴. Slovenija je dosegla velik napredek pri opredelitvi in dokumentiranju podatkov. Vendar si mora bolj prizadevati za dostopnost podatkov prek storitev,

izboljšati pogoje za ponovno uporabo podatkov in pri izvajanju okoljske zakonodaje dati prednost zbirkam okoljskih podatkov. Zlasti mora zbirke okoljskih podatkov prednostno razvrstiti kot zbirke prostorskih podatkov velike vrednosti¹⁷⁵.

Slika 22: Dostop do prostorskih podatkov prek storitev pregledovanja in prenosa v Sloveniji (2017)

Udeležba javnosti

V Sloveniji so določbe o udeležbi javnosti na področju okolja vključene v številne zakone in predpise¹⁷⁶. Ti vključujejo zlasti Zakon o varstvu okolja z več uredbami, Zakon o ratifikaciji Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje, Aarhuško konvencijo, Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, Zakon o splošnem upravnem postopku in druge sektorske zakone. V poročilu iz leta 2017 o izvajanju Aarhuške konvencije¹⁷⁷ je ugotovljeno, da veljavna gradbena zakonodaja (v nasprotju z okoljsko zakonodajo) ni vključevala zahtev Aarhuške konvencije pri pridobivanju gradbenih dovoljenj. Nadalje je bilo ugotovljeno, da ni bilo dovolj preglednosti ali javnega dialoga glede odločitev o projektiranju stavb. Vendar je v poročilu priznано, da obstajajo načrti za spremembo te zakonodaje za njeno usklajevanje s Konvencijo.

Ministrstvo za okolje in prostor je leta 2008 izdalo posebno navodilo, da mora javnost sodelovati pri odločanju o okoljskih predpisih¹⁷⁸. Zato so na spletišču Ministrstva za okolje in prostor objavljeni osnutki predpisov skupaj s povabili javnosti k sodelovanju pri

¹⁷⁰ Aarhuška konvencija, Direktiva 2003/4/ES o dostopu do informacij o okolju in Direktiva 2007/2/ES (INSPIRE) skupaj tvorijo pravno podlago za izmenjavo informacij o okolju med javnimi organi in javnostjo. Ta pregled izvajanja okoljske politike se osredotoča na direktivo INSPIRE.

¹⁷¹ Jamstva so pojasnjena v Obvestilu Komisije o dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, [UL L 275](#), 18.8.2017, in povezanem vodniku za državljane.

¹⁷² V tem pregledu izvajanja okoljske politike se proučuje, kako dobro države članice pojasnijo pravice dostopa do pravnega varstva javnosti, procesno upravičenje in druge velike ovire za predložitev zahtev o naravi in onesnaženju zraka.

¹⁷³ INSPIRE SI [Pregled za posamezno državo](#) 2017.

¹⁷⁴ INSPIRE [Kazalniki za spremljanje](#).

¹⁷⁵ [Seznam zbirk prostorskih podatkov velike vrednosti](#).

¹⁷⁶ [Direktiva 2003/35/ES](#).

¹⁷⁷ UNECE, [Nacionalna poročila o izvajanju iz leta 2017 po podpisnicah](#), str. 26.

¹⁷⁸ Ministrstvo za okolje in prostor, [Navodilo o postopku sodelovanje javnosti pri sprejemanju predpisov](#).

njihovi pripravi¹⁷⁹. Na spletišču so objavljene pripombe in mnenja, ki jih je predložila širša javnost, pa tudi informacije o stališču vlade do osnutkov predpisov.

Podatki raziskave Eurobarometer iz leta 2017¹⁸⁰ kažejo, da se ljudje v Sloveniji popolnoma strinjajo (85 % vprašanih), da posameznik lahko igra vlogo pri varovanju okolja. To je rahlo zmanjšanje od leta 2014.

Dostop do pravnega varstva

Slovenija mora doseči pomemben napredek pri obveščanju širše javnosti in okoljskih združenj o tem, kako lahko imajo dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah v skladu z nacionalno zakonodajo in zakonodajo EU. V ta namen bi morali javni organi zagotoviti, da so na spletu na voljo strukturirane in uporabniku prijazne informacije.

Pritožnik v upravnem sporu je oseba, ki je stranka ali pomožni udeleženec v postopku za izdajo upravnega akta. Enako velja za okoljske nevladne organizacije s posebnim statusom združenja, ki pri varovanju okolja delujejo v javnem interesu.

Upravičenje posameznikov v slovenskem upravnem postopku je ozko opredeljeno, kot sledi: „fizične in pravne osebe, na katerih pravice, obveznosti ali pravne koristi bi lahko vplivala upravna odločba“. To pomeni, da lahko samo te fizične ali pravne osebe začnejo postopek in vplivajo na njegov potek. Sodni revizijski postopek lahko začnejo iste stranke kot tiste, ki začnejo upravni postopek. Okoljske nevladne organizacije s statusom za ukrepanje v javnem interesu so procesno upravičene v okoljskih zadevah na podlagi Zakona o varstvu okolja, Zakona o ohranjanju narave, presoje vplivov na okolje ter postopkov za izdajo dovoljenj za celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja.

Težave pri izvajanju člena 9.3 Aarhuške konvencije nastanejo zaradi restriktivne razlage pravnega interesa, ki je predpogoj za začetek postopka. Posamezniki in okoljske nevladne organizacije se pritožujejo zlasti glede težavnosti dostopa do ustavnega sodišča, ki presoja, v kakšnem obsegu so splošni pravni akti ustavni in zakoniti. Glede razlage pravnega interesa je ustavno sodišče leta 2007 izrazilo svoje stališče, kot sledi: „pravni interes vlagatelja zoper akt, ki v pravni položaj tožnika ne posega neposredno, [je] lahko izkazan šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva“ (odločba U-I-276/07). Izpodbijanje neustavnosti podzakonskega predpisa je zato prvi korak v postopku zoper posamično odločitev. To velja tudi za pravni interes okoljskih nevladnih organizacij.

Stroški upravnega sodnega postopka so določeni v Zakonu o upravnih taksah, sodne takse pa v Zakonu o sodnih taksah. Takse običajno znašajo približno 100 EUR, če pa postopek pred sodiščem vključuje zahtevek za odškodnino, se pristojbine določijo glede na znesek zahtevanega nadomestila. V sodnih postopkih velja načelo „kdor izgubi, plača“. V upravnih postopkih in na upravnem, državnem in okrožnem sodišču ter višjem sodišču pravno zastopanje ni obvezno. Pred vrhovnim sodiščem je pravno zastopanje po odvetniku obvezno.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Izboljšanje dostopa do prostorskih podatkov in storitev z vzpostavljanjem močnejših povezav med nacionalnimi portali INSPIRE, opredelitev in evidentiranje vseh zbirk prostorskih podatkov, potrebnih za izvajanje okoljske zakonodaje, ter omogočanje dostopa do podatkov in dokumentacije vsaj „v trenutnem stanju“ drugim javnim organom in javnosti v okviru digitalnih storitev, predvidenih v direktivi INSPIRE.
- Izboljšanje pravnega okvira in/ali uporabe dostopa v praksi do informacij, da se olajša sodelovanje javnosti pri izvajanju zakonodaje EU z vplivom na okolje v skladu z Aarhuško konvencijo.

Zagotavljanje skladnosti

Zagotavljanje okoljske skladnosti zajema vse delo, ki ga javni organi opravijo za zagotovitev, da industrije, kmetije in drugi izpolnjujejo svoje obveznosti glede varovanja vode, zraka in narave ter ravnanja z odpadki¹⁸¹. Vključuje podpirne ukrepe, ki jih zagotovijo organi, kot so: (i) spodbujanje skladnosti¹⁸², (ii) inšpekcijski pregledi in drugi pregledi, ki jih opravljajo, tj. spremljanje skladnosti¹⁸³, ter (iii) ukrepi, ki jih sprejmejo za zaustavitev kršitev, naložitev sankcij in zahtevanje popravljanja škode, tj. izvrševanje¹⁸⁴. Znanost za državljane in pritožbe organom pomagajo, da bolje usmerijo svoja prizadevanja. Okoljska odgovornost¹⁸⁵ zagotavlja, da onesnaževalec plača odpravo kakršne koli škode.

¹⁷⁹ Ministrstvo za okolje in prostor, [Predpisi in dokumenti v pripravi – okoljski predpisi](#).

¹⁸⁰ Evropska komisija, [Posebna raziskava Eurobarometer 468](#), „Odnos evropskih državljanov do okolja“, 2017.

¹⁸¹ Koncept je podrobno pojasnjen v dokumentih COM(2018) 10 in SWD(2018) 10.

¹⁸² Ta pregled izvajanja okoljske politike se osredotoča na pomoč kmetom pri spoštovanju zakonodaje o naravi in nitratih.

¹⁸³ Ta pregled izvajanja okoljske politike se osredotoča na inšpekcijske preglede večjih industrijskih obratov.

¹⁸⁴ Ta pregled izvajanja okoljske politike se osredotoča na razpoložljivost podatkov o izvrševanju in usklajevanje med organi za boj proti okoljski kriminaliteti.

¹⁸⁵ Okvir vzpostavlja [Direktiva 2004/35/ES](#).

Spodbujanje in spremljanje skladnosti

V Sloveniji ni spletišča, ki bi podjetjem in kmetom zagotavljalo informacije o izpolnjevanju okoljskih obveznosti. Zagotavljanje in kakovost takšnih informacij v državah članicah kažeta na to, kako dejavno organi spodbujajo skladnost na področjih z velikimi vrzelmi pri izvajanju.

Velike industrijske naprave lahko predstavljajo resno tveganje onesnaževanja. Javni organi morajo imeti načrte za pregled teh obratov in poskrbeti, da so posamezna poročila o inšpekcijskem pregledu dostopna javnosti¹⁸⁶. V Sloveniji obstaja posebno spletišče o direktivi o industrijskih emisijah¹⁸⁷, na voljo širši javnosti in upravljavcem naprav, ki morajo v skladu z direktivo o industrijskih emisijah pridobiti okoljsko dovoljenje. Spletišče vsebuje informacije o operaterjih in okoljskih dovoljenjih, referenčne dokumente, zaključke o najboljši razpoložljivi tehniki in ustrezna obvestila. Poročila o inšpekcijskih pregledih so objavljena na spletišču Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor. Vključujejo glavne ugotovitve in sklepe o tem, ali so potrebni nadaljnji ukrepi¹⁸⁸. Inšpekcijski pregledi industrijskih obratov temeljijo na oceni tveganja¹⁸⁹ z uporabo metodologije, ki jo je razvila Mreža Evropske unije za izvajanje in uveljavljanje okoljskega prava (IMPEL), v dejavnostih katere Slovenija dejavno sodeluje.

Znanost za državljane in obravnavanje pritožb

Vključevanje širše javnosti prek znanosti za državljane lahko poveča znanje o okolju in pomaga organom pri njihovem delu. V Sloveniji ni posebnih spletnih informacij o udeležbi državljanov.

Razpoložljivost jasnih spletnih informacij o tem, kako vložiti pritožbo, kaže na to, kako odzivni so organi na pritožbe javnosti. Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: inšpektorat) na svojem spletišču¹⁹⁰ zagotavlja splošne informacije o tem, kako vložiti pritožbe o okoljskih kršitvah in o domnevnih nepravilnostih pri dejavnostih pristojnih organov¹⁹¹. Take pritožbe se lahko vložijo anonimno. Inšpektorat¹⁹² objavi letno poročilo o prejetih pritožbah in njihovem reševanju, vključno z morebitnimi nadaljnjimi ukrepi.

Izvrševanje

¹⁸⁶ Člen 23, [Direktiva 2010/75/EU](#).

¹⁸⁷ [ARSO](#).

¹⁸⁸ Ministrstvo za okolje in prostor, [IED poročila](#).

¹⁸⁹ [IRSOP, Načrt dela](#), marec 2018, str. 41.

¹⁹⁰ Ministrstvo za okolje in prostor, [Delovna področja](#).

¹⁹¹ Ministrstvo za okolje in prostor, [Delovna področja](#).

¹⁹² Ministrstvo za okolje in prostor, [Poročilo o delu za leto 2016](#).
[Poročilo o delu za leto 2016](#).

Kadar se pri spremljanju ugotovijo težave, je lahko primerna vrsta odgovorov. V letnih poročilih o dejavnostih inšpektorata so predlagani nadaljnji ukrepi za odkrite primere neskladnosti na področju, za katerega je pristojen¹⁹³. Vendar ni na voljo nobenih informacij o uporabljenih sankcijah ali o tem, ali je bila dosežena skladnost po sprejetju nadaljnjih in izvršilnih ukrepov. Informacije o odzivih na kršitve navzkrižne skladnosti v zvezi z nitrati in naravo pa tudi niso javno dostopne.

Obravnavanje odpadkov, kriminala, povezanega s prostoživečimi vrstami, in drugih kaznivih dejanj zoper okolje je še posebno zahtevno. Za to je potrebno tesno sodelovanje med inšpektorji, carinskimi organi, policijo in tožilci. V letnih poročilih inšpektorata o dejavnostih je navedeno stalno sodelovanje z drugimi ustreznimi organi¹⁹⁴. Vendar ni javno dostopnih informacij o mehanizmi sodelovanja in usklajevanja za obravnavanje različnih vrst kaznivih dejanj zoper okolje.

Okoljska odgovornost

Direktiva o okoljski odgovornosti določa okvir po načelu „onesnaževalec plača“ za preprečevanje in sanacijo okoljske škode. Pregled izvajanja okoljske politike iz leta 2017 se je osredotočal na zbiranje boljših informacij o okoljski škodi, finančno varnost in vzpostavitev smernic. Komisija še vedno zbira dokaze o doseženem napredku.

Prednostni ukrepi za leto 2019

- Boljše obveščanje javnosti o spodbujanju, spremljanju in izvrševanju skladnosti. To bi moralo vključevati vsaj zagotavljanje informacij kmetom o tem, kako izpolniti obveznosti glede nitratov in narave. Poleg tega bi moralo biti zagotovljenih več informacij o načrtih glede inšpekcijskih pregledov, inšpekcijskih pregledih na področju industrije in nadaljnjih ukrepih v zvezi z odkritimi kršitvami navzkrižne skladnosti na področju nitratov in narave.
- Zagotavljanje več informacij o tem, kako strokovnjaki, ki se ukvarjajo z okoljsko kriminaliteto, sodelujejo med seboj.
- Izboljšanje finančne varnosti za odgovornosti in smernice iz direktive o okoljski odgovornosti in objava informacij o okoljski škodi.

Učinkovitost uprav za okolje

Vsem, ki sodelujejo pri izvajanju okoljske zakonodaje na ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni, je treba zagotoviti znanje, orodja in možnost za zagotavljanje, da zakonodaja in upravljanje procesa izvrševanja prineseta načrtovane koristi.

¹⁹³ Ministrstvo za okolje in prostor, [Poročila o delu in letni načrti dela](#).

¹⁹⁴ Ministrstvo za okolje in prostor, [Poročila o delu in letni načrti dela](#).

Upravne zmogljivosti in kakovost

Centralne, regionalne in lokalne uprave morajo imeti možnost, da lahko opravljajo svoje naloge ter učinkovito sodelujejo in se med seboj usklajujejo v sistemu upravljanja na več ravneh.

V evropskem indeksu kakovosti upravljanja iz leta 2017 je Slovenija zasedla xxx. mesto (EU-28 = 0)¹⁹⁵.

Da bi lahko okoljski organi zagotovili učinkovito okoljsko upravljanje, morajo imeti osebje z ustreznim upravnim in tehničnim znanjem ter spretnostmi. Komisija je hkrati s pregledom izvajanja okoljske politike iz leta 2017 uvedla pobudo TAIEX-EIR Peer to Peer (P2P), da bi spodbudila vzajemno učenje med strokovnjaki nacionalnih okoljskih organov v različnih državah članicah.

Strokovnjak slovenske vlade je sodeloval na delavnici TAIEX-EIR P2P, ki je potekala 17. in 18. maja 2018 v Budimpešti. Na delavnici so strokovnjaki iz Finske, Nizozemske in Slovenije delili svoje izkušnje in nasvete z udeleženci iz vlad Madžarske, Češke, Slovaške in Poljske o pripravi nacionalnega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo.

Slovenski strokovnjaki so se udeležili tudi vzajemnega študijskega obiska v okviru TAIEX-EIR P2P o ravnanju z odpadki s portugalskimi strokovnjaki septembra 2018. Obiski so se izvedli v regiji Evora na Portugalskem in v Ljubljani v Sloveniji. Cilj je bil strokovnjakom iz regije Evora omogočiti, da se učijo iz dobrih praks Ljubljane in dobijo strokovne nasvete iz prve roke o ravnanju z odpadki.

Poleg tega so strokovnjaki iz pristojnega organa, pristojnega za nadzor izvajanja uredbe EU o lesu, sodelovali na delavnici P2P TAIEX-EIR, da bi okrepili sodelovanje med pristojnimi organi iz osmih sredozemskih držav EU. Cilj je bil izboljšati in uskladiti izvajanje uredbe EU o lesu v sredozemski regiji. Strokovnjaki iz Nizozemske in Danske so izmenjali svoje izkušnje iz nordijsko-baltske mreže organov, pristojnih za izvajanje uredbe EU o lesu.

Usklajevanje in vključevanje

Prenos revidirane direktive o presoji vplivov na okolje¹⁹⁶ državam zagotavlja priložnost za racionalizacijo njihovega regulativnega okvira za okoljske presoje. Slovenija je kljub neupoštevanju roka za prenos maja 2017 prenesla revidirano direktivo.

Komisija spodbuja racionalizacijo okoljskih presoj, da bi se zmanjšalo podvajanje in preprečila prekrivanja v okoljskih presojah za posamezne projekte. Racionalizacija

pomaga zmanjšati nepotrebno upravno breme. Pospešuje tudi odločanje, ne da bi se pri tem znižala kakovost postopka okoljske presoje¹⁹⁷.

Slovenija je pri prenosu revidirane direktive o presoji vplivov na okolje dodatno racionalizirala svoje okoljske presoje. Nova zakonodaja (Zakon o prostorskem načrtovanju in Zakon o graditvi objektov), sprejeta oktobra in novembra 2017, vključuje različne presoje in postopke izdajanja dovoljenj. Zagotavlja skupne presoje v skladu z direktivo o presoji vplivov na okolje, ustrezno presojo v skladu z direktivo o habitatih in okvirno direktivo o vodah ter usklajene presoje v skladu z direktivo o presoji vplivov na okolje in direktivo o industrijskih emisijah.

Po sprejetju Zakona o prostorskem načrtovanju in Zakona o graditvi objektov bi moral biti spomladi 2019 sprejet nov Zakon o varstvu okolja. Pričakuje se tudi sprejetje spremenjenega Zakona o ohranjanju narave. S sprejetjem teh aktov se bo končal krog zakonodajnih reform na tem področju, ki se je začel leta 2013, deloma zaradi postopkov za ugotavljanje kršitev, ki jih je začela Komisija. Sprejetje teh aktov je tudi v skladu s predlaganim ukrepom iz pregleda izvajanja okoljske politike iz leta 2017 glede zagotovitve spoštovanja okoljske zakonodaje EU v okviru reforme nacionalnega sistema izdajanja dovoljenj, katere cilj je odstraniti nepotrebno upravno breme in racionalizirati postopke. Priznava se, da je Slovenija dosegla napredek pri racionalizaciji okoljskih presoj, vendar bi se morali s preverjanjem skladnosti zagotoviti nadaljnji dokazi o skladnosti.

Prilagodljivost, dinamika reform in inovacije (e-uprava)

Slovenski javni organi vse pogosteje sprejemajo in uporabljajo elektronske storitve, ki jim omogočajo interakcijo z javnostjo na spletu. Uspešnost države je bila leta 2018 v skladu s povprečjem EU. Za digitalne javne storitve ima država oceno 0,57/1 na podlagi evropskega poročila o digitalnem napredku za leto 2018, povprečje EU-28 pa je 0,57/1¹⁹⁸. Stanje se je od leta 2016 precej izboljšalo, zlasti v zvezi z odprtimi podatki.

Pri usklajevanju digitalnih javnih storitev v Sloveniji je jasno vodilno vlogo prevzelo Ministrstvo za javno upravo. Ministrstvo je pristojno za regulacijo telekomunikacij, e-upravo, dostop do podatkov javnega sektorja, politiko podatkov, omrežno varnost ter izvajanje uredbe o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja (e-IDAS).

¹⁹⁵ Evropska komisija, [Sedmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji](#), 2017, str. 140.

¹⁹⁶ [Direktiva 2014/52/EU](#).

¹⁹⁷ Komisija je leta 2016 izdala smernice v zvezi z vzpostavitvijo usklajenih in/ali skupnih postopkov, pri katerih so sočasno potrebne presoje v skladu z direktivo o presoji vplivov na okolje, direktivo o habitatih, okvirno direktivo o vodah in direktivo o industrijskih emisijah (UL C 273, 27.7.2016, str. 1).

¹⁹⁸ Evropska komisija, [Poročilo DESI o državah: Slovenija](#), 2018, str. 9.

V poročilu DESI za leto 2018 je Slovenija prejela oceno 58 od 100 za digitalne javne storitve, kar je v skladu s povprečjem EU¹⁹⁹. Do konca leta 2017 je približno 65 javnih institucij odprlo svoje podatke za ponovno uporabo, zdaj pa je javnosti na voljo 3 700 zbirk podatkov iz vseh vladnih oddelkov. Ministrstvo za javno upravo zbira podatke pri Statističnem uradu in namerava med drugim vključiti tudi podatke iz virov, kot so Parlament, Banka Slovenije, kataster in izvajalci javnih storitev.

Omogočanje financiranja in učinkovite uporabe sredstev

Država prejema znatno podporo EU, ki je namenjena zlasti spodbujanju regionalnega razvoja. Vladne naložbe se ponovno krepijo zaradi hitrejšega izplačevanja sredstev EU in zaradi učinka volilnega cikla²⁰⁰.

Prednostni ukrep za leto 2019

- Slovenija lahko nadalje izboljša splošno okoljsko upravljanje (kot so preglednost, vključevanje državljanov, skladnost in izvrševanje ter upravna zmogljivost in usklajevanje).

Mednarodni sporazumi

V skladu s pogodбами EU mora okoljska politika EU spodbujati ukrepe na mednarodni ravni za reševanje regionalnih ali svetovnih okoljskih težav.

EU je zavezana krepitvi okoljskega prava in njegovega izvajanja na svetovni ravni. Zato še naprej podpira proces svetovnega pakta za okolje, ki ga je Generalna skupščina Združenih narodov začela izvajati maja 2018²⁰¹. Pregled izvajanja okoljske politike je eno od orodij za zagotovitev, da države članice dajejo dober zgled z upoštevanjem okoljskih politik, zakonov in mednarodnih sporazumov Evropske unije.

Slovenija je podpisala in ratificirala skoraj vse večstranske okoljske sporazume. Podpisala je Protokol k Barcelonski konvenciji o varstvu Sredozemskega morja in Nagojski protokol, vendar ju še ni ratificirala.

Gozdovi: uredba EU o lesu²⁰²/uredbe o izvrševanju zakonodaje, upravljanju in trgovanju na področju gozdov (FLEGT)²⁰³

V skladu z uredbo EU o lesu, ki prepoveduje dajanje nezakonito pridobljenega lesa na trg EU, morajo pristojni organi v vseh državah članicah EU izvajati redne preglede

upravljavcev in trgovcev ter naložiti kazni v primeru neskladnosti.

V obdobju od marca 2015 do februarja 2017 je Slovenija izvedla 424 pregledov gospodarskih subjektov, ki trgujejo z domačim lesom, in 29 pregledov gospodarskih subjektov, ki les uvažajo. Število pregledov bi moralo biti povezano z ocenjenim številom gospodarskih subjektov v Sloveniji, ki prvič dajo les na trg EU²⁰⁴. Slovenija je izvedla tudi 60 pregledov trgovcev²⁰⁵.

Poleg tega je Slovenija sprejela različne izvršilne ukrepe zoper gospodarske subjekte, ki trgujejo z domačim lesom, in tiste, ki trgujejo z uvoženim lesom, zaradi kršitev potrebne skrbnosti, prepovedi ali sledljivosti. Nekaterim od teh gospodarskih subjektov so bile naložene denarne kazni²⁰⁶.

Slovenija ni posebej poročala o obveznostih sodelovanja iz člena 12 uredbe EU o lesu, vendar je vključena v dve mreži: (i) srednjeevropsko regionalno mrežo, ki vključuje tudi Avstrijo, Madžarsko in Slovaško, ter (ii) sredozemsko mrežo za izvajanje uredbe EU o lesu. Poleg tega je Slovenija ponudila usposabljanje delegatov iz drugih držav, na primer z gostovanjem študijskega obiska delegatov iz Srbije in Črne gore.

Genski viri: Nagojski protokol o dostopu do genskih virov ter poštenu in pravični delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove uporabe²⁰⁷

Slovenija je v skladu z določbami uredbe EU o dostopu in delitvi koristi, s katero so se zahtevani ukrepi skladnosti v skladu z Nagojskim protokolom prenesli v zakonodajo EU, imenovala pristojne organe za genske vire. Prav tako je uporabila sankcije iz Uredbe za kršitve. Slovenija še vedno pripravlja načrt za preglede, ki temelji na tveganju. Doslej ni predložila izjave o primerni skrbnosti ali naložila kazni. Slovenija je prvo poročilo o izvajanju uredbe o dostopu in delitvi koristi Komisiji predložila konec leta 2017.

Mednarodna trgovina s prostoživečimi vrstami: Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES)²⁰⁸

Slovenija je vzpostavila ustrezne nacionalne organe za mednarodno trgovino s prostoživečimi vrstami in redno

¹⁹⁹ Evropska komisija, [Poročilo o indeksu digitalnega gospodarstva in družbe iz leta 2018, digitalne javne storitve](#).

²⁰⁰ Evropska komisija, [Poročilo o posameznih državah v okviru evropskega semestra iz leta 2018](#), str. 4, 5 in 38.

²⁰¹ [Resolucija Generalne skupščine Združenih narodov 72/277](#) in [Organizacijsko zasedanje ad hoc odprte delovne skupine](#).

²⁰² [Uredba \(EU\) št. 995/2010](#).

²⁰³ [Uredba \(ES\) št. 2173/2005](#).

²⁰⁴ Na podlagi podatkov carine je bilo ocenjeno, da je domači les na trg EU prvič dalo 460 slovenskih gospodarskih subjektov, 1 423 pa jih je les uvažalo.

²⁰⁵ Trgovce je pregledalo 19 držav, število pregledov pa je bilo v razponu od enega (Danska, Francija, Luksemburg) do 747 pregledov (Ciper). 12 držav od 19 je opravilo od enega do 65 pregledov.

²⁰⁶ Gospodarskim subjektom, ki poslujejo z domačim lesom, je bilo naloženih 24 denarnih kazni, uvoznikom lesa pa sta bili naloženi dve kazni.

²⁰⁷ [Uredba \(EU\) št. 511/2014](#).

²⁰⁸ Evropska komisija, [Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami \(CITES\)](#).

obdeluje zahteve za uvoz, izvoz, ponovni izvoz ter dokumente za trgovino znotraj EU.

Nacionalna poročila o podatkih o zasegih nezakonitih pošiljk prostoživečih vrst (zlasti tistih, ki se letno poročajo skupini EU-TWIX²⁰⁹ (TRAFFIC²¹⁰) na podlagi njene pogodbe s Komisijo, in tistih, ki se izmenjujejo prek platforme EU-TWIX) prikazujejo dejavnost carinskih organov.

EU-TWIX nato zbere, prečisti in prilagodi podatke formatu poročanja CITES, preden jih pošlje Evropski komisiji, ki vsa letna poročila držav članic o nezakoniti trgovini predloži sekretariatu CITES.

Prednostni ukrep za leto 2019

- Okrepitev prizadevanj za pristop k zadevnim večstranskim okoljskim sporazumom s podpisom in ratifikacijo sporazumov, ki še niso bili podpisani ali ratificirani.

Trajnostni razvoj in izvajanje ciljev trajnostnega razvoja ZN

Trajnostni razvoj povezuje okoljske, socialne in ekonomske politike v skladen okvir in tako pomaga pri izvajanju okoljske zakonodaje in politik.

S strategijo razvoja Slovenije 2030²¹¹, sprejeto leta 2017, se je začel srednjeročni proces načrtovanja za določitev, kako se opredelijo in potrdijo prednostne naloge in ukrepi. V strategiji je določenih pet usmeritev, ki vključujejo tudi dobro ohranjeno naravno okolje in dvanajst medsebojno povezanih razvojnih ciljev. Ti med drugim vključujejo cilj 8 – krožno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika in cilj 9 – trajnostno upravljanje naravnih virov. Za vsak razvojni cilj se redno ocenjujejo kazalniki uspešnosti. Kazalniki uspešnosti za cilj 8 so: produktivnost materialov, delež energije iz obnovljivih virov v bruto porabi končne energije in BDP glede na skupne emisije toplogrednih plinov, za cilj 9 pa: kmetijsko zemljišče v uporabi; biokemijska potreba po kisiku v rekah in nov sintetični kazalnik, tj. ekološki odtis²¹², kot eden od najbolj razširjenih in priznanih integriranih kazalnikov trajnosti za človeško obremenitev ekosistemov, z ambicioznim ciljem 20-odstotnega zmanjšanja do leta 2030. Ekološki odtis (vključno s ciljem 20-odstotnega zmanjšanja) se tudi predlaga kot ključni

kazalnik za nov nacionalni okoljski akcijski program do leta 2030.

Več politik in ukrepov bi moralo Sloveniji pomagati pri doseganju ciljev iz njene razvojne strategije do leta 2030. Prednostne naloge in ukrepi za vlado, lokalne organe in druge zainteresirane strani so določeni v skladu s temi cilji. Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je usklajevala pripravo strategije. Za usklajevanje izvajanja strategije bo ustanovljen poseben svet vlade za razvoj. To svetovalno delovno telo bo vključevalo širši krog zainteresiranih strani, kot so predstavniki socialnih partnerjev, zasebnega sektorja, civilne družbe, institucij, regionalnih in lokalnih skupnosti ter vlade.

Za zagotovitev pravilnega izvajanja strategije je treba zagotoviti dolgoročno vzdržnost javnih financ in združljiv proračun. V ta namen bosta pripravljena štiriletni program nacionalne razvojne politike in srednjeročna fiskalna strategija.

Glede na indeks ciljev trajnostnega razvoja, ki sta ga razvila Bertelsmann Stiftung in mreža ZN za rešitve trajnostnega razvoja (UN Sustainable Development Solutions Network), se Slovenija v zvezi s trajnostnim razvojem uvršča na 9. mesto med 157 državami. To kaže, da Slovenija sprejema prave ukrepe, vendar mora nadaljevati z izvajanjem potrebnih politik. V ta namen mora država v vključujoč proces vključiti zainteresirane strani in civilno družbo.

Slovenija je prostovoljni nacionalni pregled izvajanja ciljev trajnostnega razvoja ZN predložila leta 2017²¹³.

²⁰⁹ EU-TWIX (izmenjava informacij EU o trgovini s prostoživečimi vrstami) je internetno orodje za pomoč EU pri boju proti kaznivim dejanjem trgovine s prostoživečimi vrstami.

²¹⁰ TRAFFIC (analiza trgovanja z rastlinskimi in živalskimi vrstami) je vodilna nevladna organizacija, ki na področju trgovine z divjimi živalmi in rastlinami v okviru ohranjanja biotske raznovrstnosti in trajnostnega razvoja deluje na svetovni ravni.

²¹¹ [Strategija razvoja Slovenije 2030](#).

²¹² Ministrstvo za okolje in prostor, [Technical Report: The Ecological Footprint of Slovenia \(Tehnično poročilo: Ekološki odtis Slovenije\)](#).

²¹³ [Prostovoljni nacionalni pregled izvajanja agende do leta 2030](#).